

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2013

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2013

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet

St. Kongensgade 1-3, 2. sal

1264 København K

Telefon 33 12 13 20

Telefax 33 12 10 77

Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk

Fotograf:

Kristian Brasen

Peter Sørensen

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format.

Årsberetningerne for årene 2003 til 2013 kan findes på

<http://www.procesbevillingsnaevnet>

Indholdsfortegnelse

Forord	7
1 NÆVNETS ETABLERING, SAMMENSÆTNING OG SEKRETARIAT	8
1.1 Nævnets etablering	9
1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser	12
1.3 Nævnets afdeling for fri proces	14
1.4 Nævnets sekretariat.....	15
2 SAGSBEHANDLING	16
2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen	17
2.2 Nævnsbehandling.....	18
2.3 Underretning og aktindsigt	19
2.4 Produktivitet	21
2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	21
2.4.2 Produktivitet pr. medarbejder	22
2.5 Procesbevillingens betydning for strafferetten	23
3 NÆVNETS VIRKSOMHED I 2013 I AFDELINGEN FOR APPELTILLADELSER	42
3.1 Generelt.....	43
3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2013.....	44
3.1.2 Sagsbehandlingstiden.....	49
3.1.3 Anmodning om genoptagelse og aktindsigt.....	51
3.2 Civile sager	52
3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager.....	52
3.2.1.1 Ankesager	52
3.2.1.2 Kæresager	53
3.2.2 3. instansbevillinger i civile sager.....	54
3.2.2.1 Ankesager	54
3.2.2.2 Kæresager	56
3.3 Straffesager	57
3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager	57
3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager	59
3.3.2.1 Ankesager	59
3.3.2.2 Kæresager	62

4	KONKRETE SAGER, HVORI DER I 2013 ER TRUFFET AFGØRELSE I NÆVNETS AFDELING FOR APPELTILLADELSER.....	63
4.1	Generelt.....	64
4.2	Civile sager.....	65
4.2.1	Civile ankesager.....	65
4.2.2	Civile kæresager.....	69
4.3	Straffesager.....	74
4.3.1	Anke i straffesager.....	74
4.3.2	Kære i straffesager.....	80
5	NÆVNETS VIRKSOMHED I 2013 I AFDELINGEN FOR FRI PROCES.....	85
5.1	Generelt.....	86
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2013.....	87
5.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	88
5.1.3	Anmodning om genoptagelse og aktindsigt.....	90
5.2	Fri proces til sager i 1. instans.....	91
5.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	91
5.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328.....	92
5.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329.....	94
5.2.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336.....	95
5.3	Fri proces til appelsager.....	96
5.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	96
5.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328.....	97
5.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329.....	98
5.3.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336.....	99
5.4	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse.....	99
5.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt.....	99
6	KONKRETE SAGER, DER ER AFGJORT I 2013 I AFDELINGEN FOR FRI PROCES.....	100
6.1	Generelt.....	101
6.2	Processuelle spørgsmål.....	101
6.2.1	Afvisning som følge af for sent søgt.....	101
6.2.2	Klagefristen overskredet.....	102
6.3	Retsplejelovens § 325.....	102
6.3.1	Økonomiske betingelser for fri proces, uvæsentlige sagsomkostninger.....	102

6.4	Retsplejelovens § 328	103
6.4.1	Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager	103
6.5	Retsplejelovens § 329	104
6.6	Klager over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt.....	107
6.7	Tilbagekaldelse af bevilling af fri proces.....	108
7	LITTERATUR.....	110
7.1	Litteratur om appeltilladelser.....	111
7.2	Litteratur om fri proces.....	114
8	BILAG.....	115
8.1	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet.....	116
8.2	Bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007 om forretningsordenen for Procesbevillingsnævnet	117
8.3	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse	120
8.4	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces.....	125
8.5	Bekendtgørelse nr. 1084 af 22. november 2012 om fri proces	131

Forord

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager forberedes i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger. Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsenets ressourcer anvendes på de rigtige sager.

Denne årsberetning omfatter en almindelig orientering om nævnets etablering, sammensætning og sekretariat. Der er desuden en statistisk del, der indeholder en lang række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnet i 2013. Dette suppleres af en omtale af et uddrag af konkrete sager, der har været behandlet i begge nævnets afdelinger. Herudover indeholder beretningen en spændende artikel ”Procesbevillingens betydning for strafferetten” af professor Thomas Elholm. Artiklen gennemgår blandt andet en række af de straffesager, hvor Højesteret har truffet afgørelse efter Procesbevillingsnævnets meddelelse af appeltilladelse i både 2012 og 2013.

Vi er nu midt i et nyt begivenhedsrigt år 2014 med mange interessante opgaver foran os. Du kan desuden læse mere om Procesbevillingsnævnets oprettelse, opgaver og organisation på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Og med disse ord ønsker vi god fornøjelse med læsning af beretningen.

Henrik Waaben
Formand

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

1 NÆVNETS ETABLERING, SAMMENSÆTNING OG SEKRETARIAT

1.1 Nævnets etablering

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 forestået behandlingen af ansøgninger om 2. og 3. instansbevillinger i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet er oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) gennemførtes de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Procesbevillingsnævnet består herefter af afdelingen for appeltilladelser og afdelingen for fri proces.

Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førsteinstans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun vil kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten.

Ellers kræves nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Med virkning fra den 1. juli 2010 (Lov nr. 536 af 26. maj 2010) er der indført hjemmel til at meddele begrænset bevilling til Højesteret.

Ved lov nr. 84 af 28. januar 2014 om sagstilgangen til Højesteret blev der gennemført pr. 1. februar 2014 ændringer af blandt andet retsplejeloven, som tillige har betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

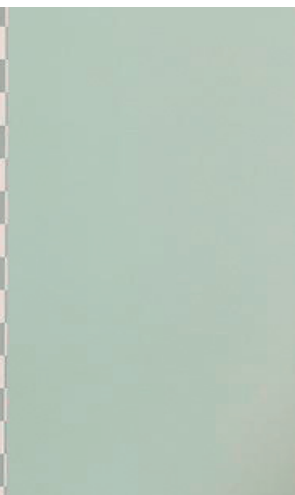
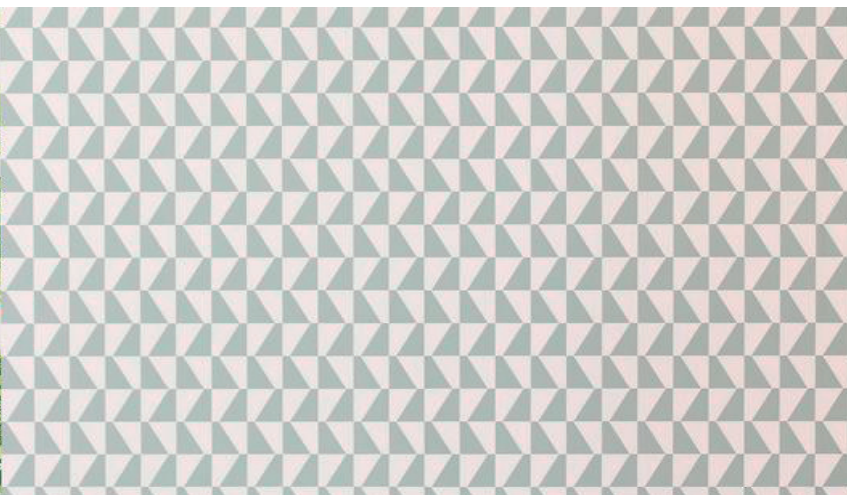
Den 9. april 2014 er der fremsat lovforslag L 178 til lov om ændring af retsplejeloven og andre love, der er udmøntet af anbefalinger fra Udvalget om bedre og mere effektiv behandling af civile sager ved domstolene. Forslaget har indtil nu gennemgået 1. behandling i Folketinget. En vedtagelse af lovforslaget vil på flere områder medføre yderligere appelbegrænsninger, hvor Procesbevillingsnævnet er tillagt kompetence til at meddele appeltilladelse.

Lovreglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed er placeret i kapitel 1 a i retsplejeloven. Kapitlet er medtaget som bilag 8.1 til årsberetningen. Af forarbejderne til bestemmelserne (FT 1994/95, tillæg A, side 2956 og 2959) fremgår, dels at Procesbevillingsnævnet ikke er en del af domstolssystemet, dels at nævnet ikke er en del af den offentlige forvaltning, hvilket bl.a. indebærer, at nævnet ikke er omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. For nævnets virksomhed gælder dog bestemmelserne i persondataloven.

Procesbevillingsnævnets forretningsorden er senest blevet ændret i 2007 med virkning fra den 1. januar 2008. Den nugældende forretningsorden er bekendtgjort i Lovtidende ved bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007. Forretningsordenen er medtaget som bilag 8.2 til årsberetningen.

Som bilag 8.3 er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der på tidspunktet for årsberetningens udfærdigelse i 2014 gav hjemmel for appeltilladelser.

Som bilag 8.4 er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag 8.5 til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1084 af 22. november 2012 om de økonomiske betingelser for fri proces.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar - 31. december 2013 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Poul Dahl Jensen
- Landsdommer Inge Neergaard Jessen
- Byretsdommer Martin Koch Clausen
- Advokat Per Magid
- Professor Vibe Ulfbeck

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Henrik Waaben
- Landsdommer Dorte Jensen
- Byretsdommer Marianne Lund Larsen
- Advokat Henrik Stagetorn
- Advokat Jacob Goldschmidt
- Professor Jens Hartig Danielsen

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er der den 1. januar 2014 sket en delvis udskiftning af medlemmer og suppleanter, således at højesteretsdommer Henrik Waaben er ny formand, højesteretsdommer Hanne Schmidt er indtrådt som suppleant, professor Jens Hartig Danielsen er indtrådt som ordinært medlem, professor Ulla Neergaard og professor Niels Fenger er indtrådt som suppleanter.

Sammensætning af nævnets afdeling for appeltilfælde var med virkning fra den 1. januar 2014:

- Højesteretsdommer Henrik Waaben
- Landsdommer Inge Neergaard Jessen
- Byretsdommer Martin Koch Clausen
- Advokat Per Magid
- Professor Jens Hartig Danielsen

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Højesteretsdommer Hanne Schmidt
- Landsdommer Dorte Jensen
- Byretsdommer Marianne Lund Larsen
- Advokat Henrik Stagetorn
- Advokat Jacob Goldschmidt
- Professor Ulla Neergaard
- Professor Niels Fenger

1.3 Nævnets afdeling for fri proces

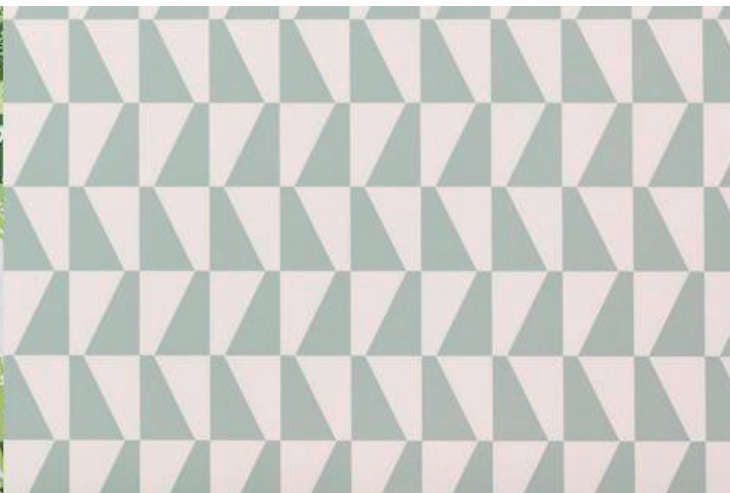
Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Nævnets medlemmer og suppleanter kan kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 31. december 2013 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Lone Kerrn-Jespersen (afdelingsformand)
- Byretsdommer Kirsten Mathiesen
- Advokat Christian Dahlager

Suppleanter for nævnsmedlemmerne:

- Landsdommer Eva Staal
- Byretsdommer Knud Erik Schmidt
- Advokat Jeppe Søndergaard
- Advokat Birgitte Pedersen

1.4 Nævnets sekretariat

Procesbevillingsnævnets bistås af et sekretariat, der antages af nævnets formand, jf. forretningsordenens § 1, stk. 3.

Sekretariatet bestod pr. 1. januar 2014 af følgende:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Chefkonsulent Lisbeth Feldvoss
- Chefkonsulent Peter Juul Agergaard
- Fuldmægtig Anne Kirstine Gørtz
- Fuldmægtig Anders Thøgersen
- Fuldmægtig Christian Andersen
- Fuldmægtig Christian Sivert Brogaard
- Fuldmægtig Gitte Arildsen
- Fuldmægtig Helene Mørkeberg Nielsen
- Fuldmægtig Kirstine Mejer-Warnich (orlov)
- Fuldmægtig Kristian Seierø
- Fuldmægtig Lise Damgaard
- Fuldmægtig Maibrit Friborg Davidsen
- Fuldmægtig Sofie-Amalie Greegaard Brandi
- Fuldmægtig Stine Harkov Hansen
- Fuldmægtig Søren Stig Andersen
- Fuldmægtig Ulrich Vorstrup Rasmussen
- Fuldmægtig Vivi Nedergaard Lambert
- Kontorleder Pernille Kær Jensen
- Kontorfuldmægtig Louise Christensen
- Kontor medarbejder Karin Kofoed Næsager
- Studentermedhjælper Katrine Lyngsø Østergaard
- Studentermedhjælper Suzanne Andersen

Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnet var i 2013 på 20,2 årsværk.

2 SAGSBEHANDLING

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling findes i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformand omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 3. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

Procesbevillingsnævnet accepterer, at en ansøgning eller klage alene fremsendes pr. telefax eller e-mail. En ansøgning eller klage, der sendes pr. telefax eller e-mail, skal ikke (nødvendigvis) følges op af en original ansøgning eller klage.

Ansøgninger eller klager skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 15.00 den dag, ansøgnings- eller klagefristen udløber, jf. forretningsordenens § 3, stk. 3, 1. pkt.

Sekretariatet underretter efter forretningsordenens § 4 ansøgeren eller klageren om modtagelsen af henvendelsen. En nærmere orientering om behandling af sager i Procesbevillingsnævnet kan ses på Procesbevillingsnævnets hjemmeside (www.procesbevillingsnaevnet.dk).

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme sag, som de bliver modtaget.

Ved ansøgninger om appeltilladelser tilstræber sekretariatet at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Procesbevillingsnævnet medvirker som altovervejende hovedregel ikke ved oplysningen af de sager, der forelægges for nævnet.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden afgør efter forretningsordenens § 5, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

2.2 Nævnsbehandling

Nævnets afgørelser i afdelingen for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 2.

I begge nævnets afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appeltilladelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, og § 14, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, og § 14, stk. 2. I afdelingen for appeltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har ikke i øvrigt fundet det hensigtsmæssigt at benytte den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3-mandsnævn bestående af en dommer, en advokat og en universitetslærer.

I forretningsordenens § 8 er fastsat, at formanden henholdsvis afdelingsformanden uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

Nævnets afdeling for appeltilladelser og afdeling for fri proces har bemyndiget formanden og afdelingsformanden til at afgøre visse sagstyper. Bemyndigelsen til formanden og afdelingsformanden omfatter bl.a. genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse meddeles efter forretningsordenens § 17 ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen.

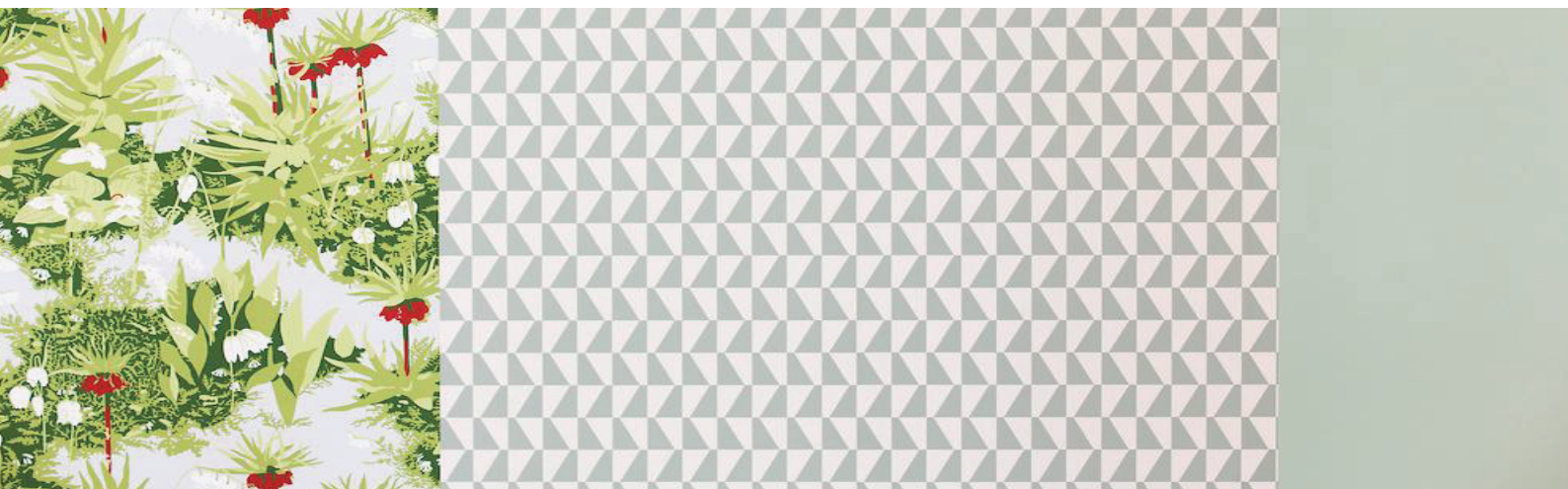
I sager vedrørende appeltilladelser bliver der tillige givet underretning til den eller de retter, der har truffet afgørelse i sagen. Hvis der meddeles tilladelse til anke eller kære til Højesteret, underrettes – som udgangspunkt – udgiver af Ugeskrift for Retsvæsen, Karnov Group Denmark A/S.

I sager vedrørende fri proces bliver der tillige givet underretning til Civilstyrelsen.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 17, stk. 2.

Nævnsbehandlingen i begge nævnets afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan bliver pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Efter forretningsordenens § 18 meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 g, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger. Begøring om indsigtsret fra den registrerede i medfør af lov om behandling af personoplysninger behandles efter lovens §§ 31-34.

2.4 Produktivitet

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager – appeltilladelser – i perioden 2007-2013:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uafsluttede sager fra året før	438	217	153	175	120	181	269
Antal modtagne sager	1.158	1.261	1.289	1.340	1.401	1.582	1.667
Antal afsluttede sager	1.379	1.325	1.267	1.395	1.340	1.494	1.641
Uafsluttede sager ved årets udgang	217	153	175	120	181	269	295

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager – fri proces – for 2007-2013:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uafsluttede sager fra året før	0	390	225	255	223	215	131
Antal modtagne sager	1.023	1.084	1.124	1.268	1.147	1.170	1.081
Antal afsluttede sager	633	1.249	1.094	1.300	1.155	1.254	993
Uafsluttede sager ved årets udgang	390	225	255	223	215	131	219

2.4.2 Produktivitet pr. medarbejder

Produktiviteten pr. medarbejder er for 2013 – tilsvarende som i 2007-2012 – beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i afdelingen for appeltilladelser og afdelingen for fri proces. For at kunne foretage en sammenligning af tallene for produktivitet gennem en 7-årig periode indgår antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt *ikke* i nedenstående skema. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal afsluttede sager – appel	1.379	1.325	1.267	1.395	1.340	1.494	1.641
Antal afsluttede sager – fri proces	633	1.249	1.094	1.300	1.155	1.254	993
Antal afsluttede sager i alt	2.012	2.574	2.361	2.695	2.495	2.748	2.634
Antal årsværk*	16,1	20,0	20,0	22,0	20,0	20,3	20,2
Antal afsluttede sager pr. årsværk	125,0	128,7	118,1	122,5	124,8	135,4	130,4

* I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdом og anden orlov.

Produktiviteten ses at ligge nogenlunde konstant i perioden 2008-2013 beregnet pr. antal sager. Produktiviteten er dog lidt højere i 2012 og 2013 end i de foregående år. Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen af produktiviteten ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne. I nævnets afdeling for appeltilladelser er udviklingen i perioden, at nævnet behandler både flere og relativt tungere sager navnlig som følge af virkningerne af domstolsreformen.

2.5 Procesbevillingens betydning for strafferetten

Af professor Thomas Elholm, Syddansk Universitet

1.   Undersøgelsens udformning

I begyndelsen af 2013 blev jeg spurgt, om jeg ville skrive en kort artikel om procesbevillingens betydning for strafferetten. Artiklen skulle tage udgangspunkt i Procesbevillingsnævnets sagsbehandling fra 2012 og 2013, og den skulle vedrøre den materielle strafferet. Spørgsmålet vakte min interesse, og jeg sagde straks ja. Men hvordan gribes et sådant spørgsmål an? På hvilke måder kan man undersøge den slags? Her følger nogle indledende overvejelser om metode og fremgangsmåde.

For det første måtte jeg tage stilling til, om undersøgelsen blot skulle vedrøre nogle få, tilfældigt udvalgte sager eller være en mere omfattende undersøgelse med overblik over samtlige sager af relevans for den materielle strafferet i den pågældende periode. Jeg valgte sidstnævnte løsning.

For det andet måtte jeg afklare, om der skulle være tale om en statistisk præget undersøgelse med systematisering og kategorisering af samtlige domme eller en mere kvalitativ undersøgelse med analyse af udvalgte domme. Jeg valgte en kombination af de to undersøgelsesmetoder.

For det tredje er det en god ide at gøre sig klart, hvad der skal være undersøgelsens tema, hvad der søges afdækket med undersøgelsen. Overordnet var opgaven naturligvis bundet, nemlig procesbevillingens betydning for strafferetten. Men skulle undersøgelsen være historisk præget med fokus på en sammenligning på tiden før og efter Nævnets oprettelse i 1996? Eller skulle det være et øjebliksbillede alene med fokus på den nuværende ordning? Jeg valgte det sidste, men trækker dog i undersøgelsen enkelte sammenligninger til tiden før 1996. En større historisk undersøgelse af ”før og nu” har ikke været mulig for mig at udføre.

Jeg overvejede også en komparativ undersøgelse med sammenligninger med procesordninger i f.eks. de øvrige nordiske lande, men afslog ideen primært, fordi det ville være for omfattende, og fordi de øvrige nordiske (og vesteuropæiske) lande har helt andre ordninger, hvor domstolene selv tager stilling til procesbevillingerne.

For det fjerde er det med den slags undersøgelser værd at overveje, hvilket empirisk materiale der giver det bedste resultat. Skal undersøgelsesmaterialet f.eks. være nævntes overvejelser (fordi det er Nævnets betydning, der skal undersøges) eller skal det være indholdet af domstolens afgørelser (fordi det jo i sidste ende er disse, som får betydning for strafferetten)? Jeg har valgt at tage udgangspunkt i domstolsafgørelserne, fordi Nævnets overvejelser er fortrolige. Kategorisering og udvalg af sager er således sket på baggrund af en undersøgelse af domme. For nemheds skyld har jeg taget udgangspunkt i alle offentliggjorte sager i UfR fra 2012 og 2013. Den undersøgte periode svarer således ikke helt til Nævnets sagsbehandling 2011-2012.

2. Lovgrundlaget og de bærende hensyn

Som udgangspunkt er det de samme hensyn, nemlig ressource- og effektivitetshensyn, der taler for, at retssager begrænses til behandling i to instanser eller – for de mindre alvorlige sager – blot én instans. Også retssikkerhedshensyn taler for, at sager ikke trækkes i langdrag, f.eks. ved behandling i tre instanser. Imidlertid vil der i nogle sager være modstående hensyn, som netop taler for, at en sag behandles i flere instanser. Der er med andre ord tale om en afvejning. De kriterier, som skal indgå i afvejningen, er i et vist omfang fastlagt af lovgiver, jf. nærmere umiddelbart nedenfor. Men Procesbevillingsnævnets betydning kan vise sig ved fortolkningen og vægten af kriterierne, dvs. om der anlægges en mere eller mindre restriktiv bevillingspraksis.

Ifølge rpl. § 933, stk. 2, kan anke til Højesteret ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Det betyder, at anke kan støttes på, *at* reglerne for sagens behandling er tilsidesat eller anvendt forkert, *at* straffens størrelse ikke står i passende forhold til lovovertrædelsen eller *at* loven er anvendt urigtigt. Det er de samme grunde, som gælder for anke til landsretten, men § 912, stk. 1, nr. 4, nævner tillige bevisanke. Procesbevilling til 2. instans kan således ske med henvisning til fejlagtig bedømmelse af beviserne i sagen, mens dette ikke er tilfældet med 3. instansbevilling.

Lovgiver har herudover fastsat nogle kriterier for anketilladelse, som indsnævrer mulighederne for ankebevilling. Efter rpl. § 903 kan Nævnet tillade anke i de sager, som ikke frit kan ankes til landsretten efter § 902, hvis sagen er af principiel karakter, eller hvis særlige grunde i øvrigt taler for det. Efter rpl. § 932 kan landsrettens afgørelser i

straffesager kun ankes til Højesteret med Nævnets tilladelse, hvis sagen ligeledes er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Procesbevillingsnævnets praksis ved fortolkningen af kriterierne ”principiel karakter” eller ”særlige grunde i øvrigt” bliver derfor afgørende for adgangen til at anke. Nærmere herom nedenfor i afsnit 3. Men også evt. forskel i øvrigt i Nævnets praksis vedrørende ankeadgangen til 2. og 3. instans kan have betydning.

Ombudsmanden har for mange år siden – før Procesbevillingsnævnets oprettelse, jf. FOB 1990.119 – udtalt, at Justitsministeriet skal meddele tilladelse til anke til 2. instans, medmindre det må antages, at en anke åbenbart ikke vil kunne føre til et for den tiltalte gunstigt resultat. Også af visse forarbejder fremgår, at adgang til 2. instansbevilling bør være lettere end 3. instansbevilling. Med lov nr. 298 af 6. juni 1984 skete en forhøjelse af tærsklen for anke, så beløbet herefter skulle være en bøde på over 1.000 kr. eller over 10 dagbøder. I betænkning 994/1983, s. 151, hed det: “En sådan ændring vil formentlig kunne gennemføres, uden at det vil medføre nogen reel svækkelse af de tiltaltes retsstilling. Det forudsættes herved, at Justitsministeriet som hidtil, hvor det skønnes rimeligt, at tiltalte får adgang til at få sagen prøvet i 2. instans, vil kunne meddele tilladelse til anke...”. Justitsministeriet havde samtidigt over for Retsudvalget givet udtryk for, at det var indstillet på at være imødekommende over for begæringer om anketilladelse fra tiltaltes side, medmindre det måtte antages, at en anke åbenbart ikke vil kunne føre til et for den tiltalte gunstigt resultat. (FT 1994-95, tillæg A s. 2959).

Der synes tidligere at have været en vis uenighed om, hvorvidt der blev givet procesbevilling i overensstemmelse med dette, jf. Kommenteret retsplejelov, 7. udg., 2004, s. 423, note 14, til § 962, stk. 3: ”Procesbevillingsnævnet, der forudsættes at videreføre den hidtidige praksis (jf. FT 1994-95 tillæg A s. 2959), har imidlertid tilsidesat disse forarbejder og anlagt en mere restriktiv praksis, se nærmere Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996 s. 23ff, samt Dybdal og Kardel s. 148f; kritisk hertil Gammeltoft-Hansen, Strafferetspleje III s. 91, og Thomas Rørdam i Lov & Ret 1996.29ff.”

Denne passus er imidlertid udeladt i senere udgaver, og under alle omstændigheder må man i dag sige, at Nævnet i praksis administrerer ordningen, så det er noget lettere at få 2. instansbevilling end 3. instansbevilling. Det ses tydeligt af statistikken, jf. nedenfor. Det

skyldes ikke blot det forhold, at anke til landsret kan ske med henvisning til bevisbedømmelsen, men også det forhold, at Nævnet lægger tærsklen for det principielle og de ”særlige grunde i øvrigt” lavere for 2. end for 3. instans.

Forskellen mellem 2. og 3. instansbevilling skyldes formentlig en opfattelse af, at landets øverste domstol ikke bør druknes i sager, men fokusere på principielle og praksisdannende afgørelser. Nævnets tilladelse til anke til Højesteret må derfor have undtagelsens karakter. Det fremgår således også af betænkning 1260/1993, at afslagsprocenten på 3. instansbevillinger i straffesager før Nævnets oprettelse i 1996, var over 80 %, og Retsplejerådet tillagde det ”afgørende betydning”, at dette forhold ikke ændredes i forbindelse med en flytning af kompetencen fra Justitsministeriet til Procesbevillingsnævnet (betænkningen s. 27). Denne tendens har holdt sig, så afslagsprocenten til 3. instansbevilling fortsat er over 80, jf. min statistik vedrørende den materielle strafferet nedenfor. Til sammenligning er afslagsprocenten (samlet set) på 2. instansbevillinger vedrørende den materielle strafferet i perioden 2007-2013 mellem cirka 50 og 70 procent.

Det kan afslutningsvis nævnes, at en restriktiv praksis naturligvis har betydning for borgeren i de konkrete sager, men det har ikke nødvendigvis betydning for strafferetten i almindelighed. Tilladelse til at anke af bevismæssige årsager vil kunne have stor betydning i den konkrete sag, uden at have principiel betydning for strafferetten.

3. Principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt

Professor Erik Werlauff, der har været medlem af Nævnet, har givet udtryk for, at der kræves mere for at opfylde kravet om ”principiel karakter” end kravet om ”særlige grunde i øvrigt”:

”Det er bestemt ikke ligegyldigt, om der skal argumenteres for, at 1) ’sagen er af principiel karakter’, eller om der ’kun’ skal argumenteres for 2) ’særlige grunde’ taler for at give bevilling. Hvis det kræves, at sagen er principiel, skal man unægtelig højt op på skalaen. Hvis det derimod er nok, at ’særlige grunde’ taler for en bevilling, er der åbent for en bredere argumentation”. (Erik Werlauff, ”At søge procesbevilling”, Juristen nr. 8, 2003, s. 296-308).

Hvad der nærmere ligger i disse formuleringer, fremgår ikke af artiklen. Det er muligt, at argumentationen kan være bredere, men succesraten er formentlig ikke markant højere. Werlauff uddyber det med, at "[p]rincipielkriteriet er ikke opfyldt, hvis der 'kun' er tale om en materielt forkert afgørelse. Ethvert retssystem må i et vist omfang leve med risikoen for forkerte afgørelser". Han nævner dog også, at det i nogle tilfælde indgår i Nævnets overvejelser, om en afgørelse er forkert. Det er ikke med sikkerhed til at sige, om citatet fra Werlauff begrænser sig til procesbevilling i civile sager, men det tyder notehenvisningerne på. Under alle omstændigheder synes Nævnet i praksis at give tilladelse til at anke både byretsdomme og landsretsdomme i straffesager, hvis der er tale om materielt forkerte domme. Det sker enten ud fra kriteriet "særlige grunde" eller i nogle tilfælde, fordi afgørelsen er så forkert, at det er af principiel betydning at få den ændret.

Hjælp til at forstå formuleringerne om principiel karakter og særlige grunde kan hentes i Nævnets fyldige årsberetninger. I relation til det oven for anførte om, at landets øverste domstol ikke bør druknes i sager, men fokusere på principielle og praksisdannende afgørelser, og at anketilladelse derfor må have undtagelsens karakter, kan henvises til 2012-beretningen (s. 49): "For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag".

Tidligere formand for Nævnet, højesteretsdommer Jon Stokholm, skrev i beretningen for 2011 en artikel, hvoraf det fremgår, at 1) ny lovgivning kan føre til 3. instansbevilling i en "buket af sager" (beretningen s. 17), og at 2) uensartet praksis ved landsretterne kan føre til bevilling, selvom det ikke altid sker, f.eks. fordi et problem blot har teoretisk og liden praktisk interesse, samt endelig 3) at der trods ensartet landsretspraksis kan være tale om et spørgsmål af så væsentlig karakter, at praksisdannelse bør ske ved landets øverste domstol. Stokholm nævner ikke – i hvert fald ikke eksplicit – den situation, at der er behov for praksis-ændring, men det falder muligvis ind under punkt 3. Paradeeksemplet er en række sager om strafudmåling, bl.a. sagen U 2010.119 H om ægtefælledrab, hvor Højesteret udtaler, at dens opgave er at sikre, at "strafniveauet tilpasses samfundsforholdene ved angivelse af retningslinjer for udmålingen inden for lovens strafferamme". I forlængelse heraf udtaler tidligere højesteretspræsident Torben Melchior, at "[m]eget taler derfor for, at politiske ønsker om strafskærpelse i første række bør søges imødekommet ved at indbringe egnede sager for Højesteret". (Torben Melchior, "Hvem bestemmer: Folketinget eller

domstolene?”, U.2011B.43, s. 44). Efter domstolsreformen i 2007, hvorefter straffesager ikke kommer for Højesteret uden Nævnets bevilling, er der derfor grund til at fremhæve den væsentlige rolle, som Højesteret – og dermed Procesbevillingsnævnet – har i forbindelse ikke bare med fastlæggelse af udmåling på nye områder, eller områder hvor praksis er uensartet, men også på områder, hvor en ændring/tilpasning af udmålingspraksis er tiltrængt. Jon Stokholm er også inde på dette aspekt i 2011-beretningen (s. 18).

To yderligere elementer fra Jon Stokholms artikel i 2011-beretningen (s. 18) bør nævnes: For det første kan det indgå i Nævnets overvejelser om 3. instansbevilling, ”at en sag rejser spørgsmål om grænsen mellem den 3. og 4. statsmagt (offentlighed i retsplejen)”. For det andet nævner Stokholm, at 2. instansbevillinger ”hænger ofte lidt løsere og vil kunne være aktuel i mindre sager”.

4. Nogle statistiske oplysninger

Undersøgelsen her vedrører hovedsageligt Nævnets virke i årene 2012-2013. Statistisk set var det imidlertid interessant at få et lidt længere tidsperspektiv inddraget, og jeg lavede derfor en oversigt over de sidste 12 år (medtaget som bilag 1 til artiklen). Oversigten er udarbejdet på baggrund af de udførlige statistiske oplysninger i Nævnets årsberetning, der vedrører straffesager generelt, dvs. både sager vedrørende straffeproses og materiel strafferet. Min undersøgelse fokuserer alene på den materielle strafferet, og jeg har derfor valgt at lave statistik (bilag 1 og 2), som alene omhandler den materielle strafferet.

Oversigten, som er gengivet i bilaget, vedrører alene 3. instansbevillinger, og kun de realitetsbehandlede. Som det fremgår, svinger antallet af ansøgninger fra tiltalte mellem 150 (i 2010) og 201 (i 2012). Der er således procentuelt relativt store udsving fra år til år, og man kan vanskeligt tale om en bestemt tendens. I årene 2003-2011 lå tallet nogenlunde stabilt på ca. 150-180 ansøgninger pr. år, mens det altså steg til det højeste antal ansøgninger (i denne 12-årsperiode) i 2012.

Ansøgninger fra anklagemyndigheden er mindre end 10 pr. år med et lavpunkt i 2007 og 2013 (én ansøgning) og toppende i 2009 og 2012 med 7 ansøgninger.

Som det fremgår af oversigten, ligger afslagsprocenten for 3. instansbevilling i straffesager i hele perioden over 80 % (i nogle år på over 90 %). Det fremgår af betænkning 1260/1993,

at afslagsprocenten i straffesager også før Nævnets oprettelse i 1996 var over 80 % (betænkningen s. 27). I det hele taget er antallet af ansøgninger og afslag eller bevillinger – trods skiftende sammensætninger af Nævnet – forholdsvis konstant over årene, noget som også tidligere er blevet påpeget. (Marianne Højgaard Pedersen, ”Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen”, Juristen nr. 2, 2009 s. 31-35).

For tiltalte er afslagsprocenten i hele perioden 2003-2013 høj, over 80 %. Anklagemyndigheden får derimod som regel bevilling. Det er nok hverken overraskende eller bemærkelsesværdigt, at anklagemyndigheden som regel får bevilling, mens afslagsprocenten er høj for tiltalte. De få ansøgninger om procesbevilling, som anklagemyndigheden indgiver, er formentlig udtryk for et forsigtighedsprincip, så anklagemyndigheden alene søger om 3. instansbevilling, hvis det er givet, at der er tale om principielle spørgsmål eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Forsigtigheden har sikkert både fordele og ulemper, men det er måske værd at nævne, at behandling af sager i Højesteret ikke sjældent giver et andet udfald end i underinstanserne. Generelt set er det derfor ikke uden betydning at få sager prøvet i Højesteret, også selvom de måske ligger på grænsen af, hvad der kan karakteriseres som principielle. Det gælder måske særligt efter domstolsreformen, som har betydet, at der nu ikke længere kommer strafferetsager for Højesteret, medmindre der gives procesbevilling.

Før indførelse af den nuværende ordning med et uafhængigt procesbevillingsnævn, var det blevet kritiseret, at anklagemyndigheden i langt højere grad end tiltalte fik 3. instansbevilling (betænkning 1260/1993, s. 11). Det blev foreslået, at Højesteret selv skulle tage stilling til, hvilke sager, der skulle give bevilling. Det udtalte Højesteret sig dog imod og henviste bl.a. til en undersøgelse, som viste, at anklagemyndigheden havde fået medhold i 65 % af ankesagerne for Højesteret, mens tiltalte kun havde fået medhold i 25 % af ankesagerne for Højesteret (ibid.). Der var således efter Højesterets opfattelse ikke grundlag for at betvivle sagsbehandlingens uvildighed. Det kan også nævnes, at det blev brugt som argument mod en uafhængig nævnsmode, at ”det i nogle tilfælde kunne opleves som principielt uheldigt og i enkeltstående tilfælde vanskeligt acceptabelt, hvis regeringen ikke har mulighed for at sikre, at en sag prøves ved Højesteret” (betænkning 1260/1993, s. 20). Etableringen af den nuværende ordning må vel opfattes som en desavouering af dette

argument. På den anden side vil argumentet formentlig i praksis i mange tilfælde gå hånd i hånd med et generelt hensyn til retssystemets funktion.

Som oversigten viser, er det i øvrigt ganske sjældent, at der gives bevilling i sager om berigelseskriminalitet (røveri undtaget). Det er kun sket i 4 ud af 87 sager i årene 2007-2013 (5 %). Der gives derimod markant flere bevillinger i sager om personfarlig kriminalitet. Det er sket i 33 ud af 229 sager (14 %). Det bemærkes i øvrigt – selvom det ikke fremgår af oversigten her – at der i årene 2007-2013 har været 75 ansøgninger om procesbevilling i sædelighedssager, seks af de tiltaltes ansøgninger er imødekommet. Det samme gælder begge anklagemyndighedens ansøgninger i denne periode. Det svarer til en samlet bevillingsprocent på omkring 10.

Statistikken, som jeg har udarbejdet, er mindre detaljeret vedrørende 2. instansbevillinger (se bilag 2). Det fremgår imidlertid, at det samme mønster viser sig vedrørende forholdet mellem anklagemyndigheden og tiltalte. Antallet af ansøgninger er markant højere fra tiltalte (selvom forskellen ikke er helt så stor som vedrørende ansøgninger til 3. instans), og antallet af afslag er ligeledes markant højere for tiltalte end for anklagemyndigheden. I perioden 2007-2013 er der faktisk kun givet 5 afslag til anklagemyndigheden, som havde indgivet 88 ansøgninger i denne periode.

Det er i øvrigt værd at bemærke den markante forskel i afslagsprocent, som kan konstateres mellem straffelovssager og sager om speciallovgivningen. Bortset fra 2007 ligger afslagsprocenten for straffelovssager på omtrent 50, mens afslagsprocenten for speciallovssager ligger mellem 65 og 85. Det gælder imidlertid den tiltaltes ansøgninger. Mange af anklagemyndighedens ansøgninger vedrører netop speciallovovertrædelser, og her er som nævnt næsten i alle sagerne bevilget 2. instans. Det udligner naturligvis forskellen noget.

Forskellen mellem bevillingsprocenten i speciallovssager og straffelovssager skyldes i øvrigt nok, at en række speciallovssager vedrører færdselslovsovertrædelser, hvor der er objektive beviser i form af f.eks. hastighedsmålinger, og hvor bevilling derfor i en række tilfælde ikke ligger lige for.

5.   Udvalg af sager fra Højesteret

I forbindelse med gennemgangen af UfR 2012 og 2013 har jeg fundet ca. 40 sager fra Højesteret, som vedrører spørgsmål om den materielle strafferet. Undersøgelsen fokuserer på disse sager, men jeg vil også komme ind på enkelte landsretsdomme. Sidstnævnte har imidlertid ikke været helt så enkle at identificere i mængden af domme i UfR – det fremgår nemlig ikke altid umiddelbart, om de er anket med bevilling fra Nævnet.

Sagerne for Højesteret kan kategoriseres på flere måder. Kategoriseringen vil i sig selv indebære en fremhævelse af bestemte træk. Oprindeligt havde jeg tænkt mig at lave to kategorier, nemlig en vedrørende sanktions- og udmålingsspørgsmål og en anden vedrørende den materielle strafferet i snæver forstand (medvirken, forsøg, nødværge, tilregnelser m.v.). Der viste sig imidlertid nogle mere konkrete kategorier, jf. nedenfor. Der er et vist overlap mellem kategorierne, f.eks. indgår spørgsmål om udvisning i mange af sagerne.

For det første kan sagerne om udvisning nævnes. Der har i 2012 og 2013 været afgjort omtrent et dusin. Mit indtryk er dog, at udvisningsspørgsmålet alene har været det centrale spørgsmål i fire af disse sager, enten fordi det alene er udvisningsspørgsmålet, som er anket til Højesteret, eller fordi der alene er givet tilladelse til at anke udvisningsspørgsmålet (med virkning fra juli 2010 har Nævnet fået hjemmel til at meddele begrænset bevilling til Højesteret). Betydningen af 3. instansbevilling kan bl.a. ses i en sag som U 2013.2587 H, der vedrørte en tyrkisk statsborger, født i Danmark. Han var idømt frihedsstraffe ved et stort antal domme. I byretten stemte to dommere for udvisning, mens den tredje dommer ville frifinde for udvisning, fordi tiltalte havde nær tilknytning til Danmark og næsten ingen tilknytning til Tyrkiet. Desuden var tiltalte ikke dømt for kriminalitet, som havde medført alvorlig personskaade. I landsretten ville fire dommere udvise, mens to ville idømme betinget udvisning. En enig Højesteret med syv dommere kom frem til, efter en samlet bedømmelse, at der ikke var grundlag for udvisning (hvorfor der i en sådan sag skal ske betinget udvisning). De samme momenter som nævnt ovenfor indgik i afvejningen, men Højesteret henviste også til, at der i tiltaltes tidligere sager ikke var påstået udvisning eller betinget udvisning. Tager man dissenserne i betragtning, og det forhold, at netop udvisningsspørgsmålet har været kringlet i en række tilfælde, er der naturligvis behov for en afklaring af retstilstanden. Det er derfor ikke så mærkeligt, at Nævnet giver 3.

instansbevilling. Men det er fascinerende, at den relativt komplicerede samlede afvejning af omstændigheder i den konkrete sag fører til samme resultat for alle syv højesteretsdommere – og oven i købet til et resultat, der adskiller sig fra flertallets afgørelse i både byret og landsret. Det viser vel også noget om vigtigheden af at få prøvet en sådan sag ved Højesteret!

For det andet kan nævnes sagerne om strafnedsættelse eller strafbortfald på grund af lang sagsbehandlingstid (U 2012.2310 H, 2012.2315/1H og 2H, 2012.2316 H, U 2012.2317 H, U 2012.2322 H). Også her har Højesteret fået en såkaldt ”buket” af sager, dvs. sager af samme karakter. Det er bl.a. relevant med en sådan buket i tilfælde, hvor der er behov for fastlæggelse af straffniveauet. Højesteret får dermed mulighed for at sammenligne og fastlægge et proportionalt straffniveau i forhold til sagernes forskellige konkrete omstændigheder. Der kan f.eks. være behov for at differentiere straffen af hensyn til sagernes grovhed. Spørgsmålet i sagerne, der alle drejede sig om færdselslovsovertrædelser, var, hvilken rabat den lange behandlingstid skulle udløse. Det var i den forbindelse relevant at overveje, hvordan rabatten skulle falde ud for store og for små bøder. Der kunne konstateres en vis uenighed mellem instanserne. Bl.a. havde landsretten i en sag givet rabat ved at frifinde for kørselsforbuddet, mens retten havde opretholdt bøden på 1.500 kr. (U 2012.2310 H). Højesteret fik lagt en klar linje. Der gives strafbortfald for små bøder under 5.000 kr., mens bøder over dette beløb først fratrækkes 5.000 kr. og derefter halveres (U 2012.2315/1H). Højesteret fandt i øvrigt i disse sager, at der ikke var tilstrækkeligt grundlag for at undlade kørselsforbud/frakendelse og henviste i den forbindelse til de hensyn, som begrundet frakendelsen. Sagerne viser betydningen af, at der gives procesbevilling i en buket af sager, så Højesteret kan fastsætte et samlet, nuanceret niveau.

En tredje kategori af sager i denne periode vedrører frakendelse. Der er en hel stribe af sager om frakendelse af førerretten og en enkelt om våbentilladelse (U 2012.170 H, U 2012.2037 H (våbenlov), U 2012.2310 H, U 2012.2315/1H, U 2012.2315/2H, U 2012.2316 H, U 2012.2317 H, U 2012.2322/1 H, U 2013.854 H, U 2013.1293/2H). I flere af sagerne er frakendelsesspørgsmålet tæt knyttet til spørgsmålet om strafnedsættelse eller -bortfald som følge af lang sagsbehandlingstid, jf. ovenfor. Det har derfor – muligvis – ikke været frakendelsesspørgsmålet, som har været den udløsende faktor for procesbevilling. I nogle af sagerne er spørgsmålet om frakendelse hurtigt besvaret, fordi det følger klart af sagens

afgørelse (dvs. frifindelse eller domfældelse), om der skal ske frakendelse (se f.eks. U 2012.170 H, om køre- og hviletid). Men generelt set er der efter min mening ingen tvivl om, at der knytter sig en række teoretisk vigtige og uafklarede spørgsmål til frakendelse. De mange sager for Højesteret viser desuden, at spørgsmålet om frakendelse også har en vis praktisk betydning.

En fjerde kategori af sager vedrører forsæt. Anvendelse af reglerne om tilregnelser volder åbenbart domstolene problemer i visse tilfælde. I U 2012.2361 H blev tiltalte frifundet for manglende forsæt til udbredelse af forhånende og nedværdigende udtalelser om muslimer. Af landsretsdommen fremgik, at tiltalte ”burde have indset, at hans udtalelser ville blive offentligt udbredt til en videre kreds”. Højesteret konstaterer, at tiltalte dermed har handlet uagtsomt (”burde have”), og frifinder for overtrædelse af strl. § 266 b, stk. 1. Også *dolus eventualis* volder – trods efterhånden vel rimeligt klare kriterier ifølge højesteretspraksis og juridiske lærebøger – åbenbart fortsat problemer. I U 2012.1101 H blev tiltalte idømt 40 dages fængsel for bistand til tre udlændinge med ulovlig indrejse. Af landsretsdommen fremgår, at tiltalte havde handlet forsætligt, fordi han havde ”accepteret risikoen for, at han bistod de tre udlændinge med ulovlig indrejse til Danmark”. Formuleringen er ikke forkert, men det er kun halvdelen af læren om *dolus eventualis* i form af såkaldt ”positiv indvilgelse”. Hvis man har accepteret risikoen, handler man alene uagtsomt. For at konstatere forsæt kræves tillige, at tiltalte psykologisk har forholdt sig accepterende til realiseringen af gerningsindholdet (ikke kun til risikoen). Det præciserer Højesteret. Det er relativt åbenbart, at de to landsretsdomme er forkerte, men de rummer samtidigt principielle aspekter, fordi de peger på problemer vedrørende anvendelsen af reglerne om tilregnelser – herunder *dolus eventualis* – og 3. instansbevilling giver således mulighed for at få ryddet op i sådanne problemer. Om forsæt kan endelig nævnes U 2013.854 H. En person var tiltalt for forsøg på grov vold (strl. § 245, jf. § 21) og forvoldelse af nærliggende fare for liv eller færdsel (strl. § 252) ved at have kørt sin bil op over et fortov mod offeret. Offeret sprang imidlertid til side og blev altså ikke ramt. I både byret og landsret blev tiltalte dømt efter anklageskriftet. Højesteret præciserede imidlertid, at det ikke var blevet bevist, at tiltalte havde forsæt til at påkøre offeret – tiltalte havde måske regnet med, at offeret ville springe til siden – og der kunne derfor ikke ske domfældelse for forsøg på grov vold.

Sidstnævnte sag udgør en glidende overgang til en femte kategori af sager, som vedrører spørgsmålet om den korrekte hjemmel. I U 2012.1311 H var spørgsmålet, om tiltalte skulle dømmes for ulovlig omgang med hittegods efter den grønlandske kriminallovs § 103, fordi han havde tilegnet sig nogle penge, der fejlagtigt var indsat på hans bankkonto. Højesteret fandt, at det var ulovlig omgang med hittegods. I en anden sag, U 2013.472 H, var spørgsmålet, hvorvidt trussel om ”en omgang bank” var omfattet af strl. § 266. Højesteret udtaler, at det må afgøres ud fra en samlet vurdering af truslens ordlyd sammenholdt med de omstændigheder, hvorunder truslen er fremsat, om et forhold er omfattet af § 266. Fire højesteretsdommere fandt, at det ikke var tilfældet i denne sag, mens en dommer ville lade forholdet være omfattet af bestemmelsen. Som det fremgår af Højesterets begrundelse, vil den slags sager nok typisk være meget konkret begrundet, men en vis vejledning i forståelsen af § 266 ligger nok alligevel i dommen. Endelig kan nævnes U 2013.1153/2H. Den vedrørte spørgsmålet, om tiltaltes undvigelse fra bopælen under afsoning med fodlænke kunne straffes med hjemmel i strl. § 124 om fangeflugt. Både byret og landsret dømte tiltalte, dog med dissens 4/2 i landsretten. Højesteret kom frem til, at forholdet hverken efter en naturlig sproglig forståelse eller efter forarbejderne kunne anses for omfattet af § 124. Højesteret udtalte også, at der er så væsentlige forskelle mellem afsoning som frihedsberøvet i institution og afsoning på egen bopæl, at de to forhold ikke som krævet efter strl. § 1 ”ganske må sidestilles”. Højesteret frifandt derfor. Det afstedkom lovændring, men det var da godt, at der blev givet 3. instansbevilling!

En sjette kategori af sager vedrører lovbrud foretaget af journalister i deres forsøg på at afdække kritisable forhold. I disse sager bliver spørgsmålet, om hensynet til pressens ytringsfrihed og offentlighedens interesse i afsløringerne kan opveje lovbruddet og kränkelsen af de involverede personer. Det var således spørgsmålet i U 2012.1788 H, om skjult filmoptagelse på institution for ældre, i U 2012.2328 H, om skjult optagelse af ulovlig handel med hunde, og i U 2013.1920 Ø om overtrædelse af strl. § 174 i forbindelse med udstedelse af aldersbevis. Disse sager har alle været udførligt omtalt i medierne. Det forhold, at en sag er meget omtalt i medierne, fører ikke til procesbevilling, men sagerne rummer en til tider vanskelig juridisk afvejning mellem hensynet til almenheden og pressens ytringsfrihed på den ene side og grovheden af lovovertrædelsen og krænkelse af enkeltpersoner på den anden. Nævnet har formentlig ment (og efter min mening med rette), at der var behov for yderligere afklaring af denne afvejning.

En syvende kategori af sager vedrører reglerne om køre- og hviletid for bus- og lastbilschauffører. Sagerne udspringer af lovændringer, som snart ligger ti år tilbage. Der blev indført meget strenge sanktioner med kumulation af bøder til store summer og frakendelse af førerretten. Sanktionerne har ikke altid været proportionale. Der har derfor fundet lempelser sted, og en række sager har været for domstolene. Også i perioden 2012-2013 er der afsagt enkelte domme fra denne buket af sager. Den ene vedrører frakendelse, U 2013.1293/2H, og to vedrører fortolkning af de materielle regler, U 2012.2616 H og U 2013.2283/1H. Også i disse sager om køre- og hviletid har det været oplagt at lade en buket af sager gå til Højesteret.

En ottende kategori vedrører grænserne for borgeres måde at tiltale polititjenestemænd på. Sagerne drejer sig om den nedre grænse for strl. § 121 eller rækkevidden af ordensbekendtgørelsen. Det er med andre ord mindre alvorlige sager, og de er derfor blevet anket til landsretterne ved Nævnets bevillinger. I U 2012.2501 Ø blev tiltalte idømt en bøde på 600 kr. for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen, fordi han på offentligt sted havde kaldt en politipatrulje for ”nikkedukker”. Det blev i begge instanser, uden dissens, anset for en ordensforstyrrelse. Landsretten tilføjede dog, at bemærkningen faldt i forbindelse med, at tiltalte nægtede at efterkomme betjentens henstilling om at forlade stedet. Det er måske en ikke helt uvæsentlig præcisering. I U 2012.3166 Ø blev ordet ”fjols” anset for at falde uden for strl. § 121, mens ordet ”narrøv” var tilstrækkeligt nedsættende til at være omfattet. Tiltalte blev dømt i begge instanser, men i byretten skelnedes ikke mellem de to udsagn. Det er jo en fin præcisering af, hvordan § 121 skal fortolkes, som dermed er opnået via 2. instansbevilling. Dommen i sagen U 2013.472 H er i en lidt anden boldgade, fordi den ikke handler om borgernes tiltale af politibetjente, men den handler dog om verbale udfald. Spørgsmålet i sagen var, hvorvidt trussel om ”en omgang bank” var omfattet af strl. § 266. Det fandt Højesteret, under de konkrete omstændigheder, ikke var tilfældet.

Endelig kan nævnes den buket af sager vedrørende kniv på offentligt tilgængelige steder, som de senere år har været for domstolene. I perioden 2012-2013 er afsagt en enkelt dom af Højesteret fra denne buket. Den tiltalte havde uden anerkendelsesværdigt formål haft en kniv i sin bil. I byret og landsret blev der idømt 7 dages fængsel, men efter en lovændring i 2012 påstod både tiltalte og anklager en bøde på 3.000 kr. for Højesteret. Det blev udfaldet

af sagen, der i øvrigt udmærker sig ved, at der skete en fejl i stemmeoptællingen i landsretten (U 2012.3359 H).

6. Procesbevillingsnævnets betydning for strafferetten

Gennemgangen oven for giver anledning til at pege på to forhold, som viser noget om Procesbevillingsnævnets betydning for strafferetten. Det første forhold vedrører Nævnets *generelle* indstilling til procesbevilling. Jo mere bredt Nævnet fortolker adgangen til procesbevilling, jo flere sager slipper igennem. Det andet forhold vedrører Nævnets evne til *i konkrete tilfælde* at se principielle, praktisk betydningsfulde juridiske problemer, som kræver afklaring, præcisering eller fastlæggelse af praksis via domme med høj præjudikatsværdi.

For så vidt angår det førstnævnte, viser gennemgangen, at Nævnet traditionelt har anlagt en generelt restriktiv linje med hensyn til bevillinger – i øvrigt en linje som efter forarbejderne forudsættes opretholdt ved overgangen fra justitsministeriel behandling til behandling i Procesbevillingsnævnet. Afslagsprocenten for 3. instansbevilling er høj (over 80 %), men lavere for 2. instansbevilling. Det er imidlertid værd at være opmærksom på, at en restriktiv linje ikke nødvendigvis har betydning for retsudviklingen. Hvis blot de ”rigtige” sager slipper igennem nåleøjet, behøver en mere lempelig praksis reelt set ikke have nogen betydning for retsudviklingen.

Dermed kommer vi til det andet forhold, som kan tænkes at have betydning for strafferetten, nemlig Nævnets evne til at spotte de sager, hvor der er behov for afklaring, præcisering eller blot fastlæggelse af praksis via domme med høj præjudikatsværdi.

For det første er det klart, at ny lovgivning på et område – alt andet lige – taler for procesbevilling. Det kræver dog naturligvis, at der er uklare eller uregulerede forhold i den nye lovgivning. Hvis lovgivningen er klar og let at anvende, er der ikke behov for bevilling. For det andet er det klart, at uenighed mellem dommerne – i samme instans eller mellem instanserne – kan tale for en bevilling. Men også dette kræver naturligvis, at særlige, principielle forhold eller særlige grunde i øvrigt taler for bevilling.

Nævnets måde at administrere disse kriterier på, har betydning, men Nævnets afgørende betydning for strafferetten kommer måske allerbedst frem i de sager, hvor Nævnet har givet

bevilling, selv om både byret og landsret er kommet frem til samme resultat. Og det gælder vel navnlig i de sager, hvor der heller ikke har været dissens. Sådanne sager har jeg faktisk fundet hele ni eksempler på i perioden 2012-2013.

Det er klart, at der kan være omstændigheder, som klart taler for 3. instansbevilling også i disse sager. F.eks. kan ny lovgivning på et område tale for procesbevilling. Et sådan eksempel er sagen U 2013.821 H, om definitionen af ”hjemmerøveri”. En enig byret og landsret var i sagen kommet frem til, at forholdet måtte henføres til strl. § 288, stk. 2, og tiltalte blev idømt 5 års fængsel. Højesteret nåede imidlertid frem til, at forholdet skulle henføres under § 288, stk. 1, og nedsatte straffen til 1½ års fængsel. Procesbevilling var således af afgørende betydning i sagen og for forståelse af lovændringen!

På den anden side taler det vel for at afslå procesbevilling, hvis dommere fra både byret og landsret er enige om fortolkningen af loven og udfaldet af sagen, og hvis ikke der er særlige grunde i øvrigt, som taler for bevilling. I nogle af sagerne er Højesteret imidlertid kommet til et andet resultat end de to underinstanser – og her må man da virkelig sige, at Procesbevillingsnævnets betydning for strafferetten slår fuldt igennem, jf. sagen om hjemmerøveri ovenfor. Men også i de sager, hvor Højesteret kommer til samme resultat som underinstanserne, kan det naturligvis have principiel betydning at få landets øverste domstol til at fastlægge praksis.

Dermed er vi kommet ind til kernen i Nævnets betydning eller rolle. Det drejer sig om de sager, hvor underinstanserne er enige om resultatet, hvor der ikke er dissens, og hvor der heller ikke er tale om f.eks. ny lovgivning. Det kunne være interessant at få indblik i Nævnets overvejelser i disse sager. Skyldes 3. instansbevillingen i disse sager, at Nævnet er meget omhyggelig med at lede efter – og god til at opdage – principielle forhold, fortolkningsspørgsmål eller særlige grunde i øvrigt, som underinstanserne måske har overset? I så fald må man vel sige, at Nævnet har en meget afgørende betydning. Det kan måske også skyldes forsvarers eller anklagers meget vellykkede begrundelse for ankeansøgning. Nævnets overvejelser er imidlertid fortrolige. Det kan derfor kun blive antagelser.

Et blandt flere interessante eksempler er sagen U 2012.2297 H. Det centrale spørgsmål i sagen var, om en 17-årig hidtil ustraffet gerningsperson, der havde begået en grov

sædelighedsforbrydelse og drabsforsøg, kunne idømmes forvaring. Såvel byret som landsret idømte forvaring efter strl. § 70, stk. 2. Der var ingen dissenser. Efter ordlyden af § 70, og andre bestemmelser, var det ikke udelukket at anvende forvaring på unge under 18 år, og forarbejderne til § 70, stk. 2, støtter i øvrigt muligheden for at anvende forvaring over for personer, som ikke hidtil er straffet. Der er med andre ord en række gode grunde til at anse sagen for klar. Alligevel giver Nævnet 3. instansbevilling, og det viser sig at være afgørende, for en enig Højesteret når frem til, at der ikke er fuldt tilstrækkeligt grundlag for at anvende § 70, stk. 2. Højesteret henviser til tiltaltes unge alder og til, at han ikke tidligere er straffet. Dommen er nok konkret begrundet, men den rummer alligevel en vigtig præcisering af, hvordan forvaringsmuligheden skal anvendes.

Et andet eksempel er sagen U 2012.2616 H, der vedrørte reglerne om køre- og hviletid. En lastbilchauffør havde afbrudt sin lovpligtige pause for at flytte sit vogntog efter anmodning fra den kunde, hvor han havde parkeret. Efter afbrydelsen, der varede få minutter, genoptog han pausen. Reglerne om køre- hviletid indebærer, at man skal holde sammenhængende pauser af en vis varighed. Både byret og landsret fandt, at tiltalte på grund af afbrydelsen ikke havde holdt den lovpligtige pause, og han blev idømt bøde på 5.000 kr. samt en betinget frakendelse af førerretten. Efter retningslinjer fra EU-lovgiver, der har fastsat reglerne, kan man undlade sanktionering i tilfælde, hvor det kortvarigt og ekstraordinært er nødvendigt at flytte sit vogntog. Hverken byret eller landsret fandt, at der forelå sådanne omstændigheder. Heldigvis gav Procesbevillingsnævnet tilladelse til at anke. Fire ud af fem højesteretsdommere fandt, at undtagelsen kunne tages i anvendelse. De henviste til den meget kortvarige og enkeltstående flytning af vogntoget, der blev beordret i et tilfælde, hvor tiltalte vanskeligt kunne modsætte sig dette samt til, at tiltalte efterfølgende fortsatte sin pause. Det kunne ifølge flertallet sidestilles med undtagelserne i retningslinjerne. En dommer fandt ikke grundlag for at anvende undtagelsen. Også dette er efter min mening et godt eksempel på et procesbevillingsnævn med næse for – trods stor tilbageholdenhed med 3. instansbevillinger – hvilke sager der bør prøves.

Der har tidligere, tilbage i 1980'erne, som nævnt ovenfor, været foretaget en undersøgelse af, om tiltalte (25 %) eller anklagemyndigheden (65 %) får medhold ved Højesteret (betænkning 1260/1993, s. 11). Undersøgelsen er fra før Procesbevillingsnævnets oprettelse. Sammenlignes med nutiden viser det sig, at ud af de ca. 40 sager om den

materielle strafferet (inkl. sanktionsspørgsmål), som har været for Højesteret i perioden 2012-2013, har tiltalte fået helt eller delvist medhold i 15 sager. Det svarer til knapt 40 %, og dermed væsentligt højere end i den tidligere undersøgelse. Imidlertid er tallene jo svære at sammenligne, fordi den tidligere undersøgelse vedrørte *alle* sager for Højesteret, mens min undersøgelse kun vedrører sager om den materielle strafferet.

Der har vist nok ikke været lavet en undersøgelse af, hvor mange sager som ender med et andet resultat i Højesteret end i byret og landsret. Set fra Procesbevillingsnævnets synspunkt er det jo heller ikke afgørende. Nævnet skal alene forholde sig til, om der er principielle forhold eller særlige grunde i øvrigt, der taler for 3. instansbevilling. Og det kan være vigtigt at få landets øverste domstol til at tage stilling til principielle spørgsmål, selv om Højesteret måtte komme frem til samme resultat som landsretterne.

Set fra et overordnet, samfundsmæssigt perspektiv er det imidlertid ikke uinteressant. Det siger nemlig noget om balancen mellem de hensyn, som procesbevillingsordningen skal varetage. I perioden 2012-2013 har jeg talt mig frem til 11 sager vedrørende den materielle strafferet, hvor udfaldet af sagen i Højesteret er anderledes end i landsretten, og hvor dette ikke skyldes en ændret påstand fra anklageren. I forhold til de ca. 40 højesteretssager fra denne periode, er det altså en ændringsprocent på ca. 27 %. Også denne procentsats siger vel noget om Nævnets betydning. Men man bør udvise stor forsigtighed med at udlede for meget af tallene. Ganske vist kunne man mene, at jo højere procentsats, jo bedre er Nævnet til at finde de sager, som skal gives 3. instansbevilling. På den anden side behandler Nævnet jo alene sager, hvor der *ansøges* om procesbevilling. Nævnet er således bundet af, hvad anklagemyndighed og tiltalte ”tilfældigvis” vil have prøvet. For det andet er der givetvis en række sager, hvor det er vigtigt, at landets øverste domstol fastlægger praksis – også selvom det måske er uproblematisk for landsretterne at fastslå, hvad der er gældende ret, og hvor Højesteret derfor sandsynligvis kommer til samme resultat. Et sådan eksempel kunne være sagen U 2012.3395 H, om ulovlig dyretransport. En chauffør blev idømt en bøde på 5.000 kr., og vognmandsfirmaet en bøde på 18.000 kr. i byret og landsret. Spørgsmålet var, om der var tale om dobbeltstraf og behov for nedsættelse af bøden, fordi chaufføren var direktør, daglig leder og hovedaktionær i vognmandsfirmaet. Højesteret stadfæstede dommen. Der var ingen dissenser i nogen af instanserne.

7.   **Afrunding**

De hensyn, som begrunder en begrænsning af adgangen til at anke straffesager, er tungtvejende. Hvis retssystemet skal fungere, må ankeadgangen begrænses. Det er imidlertid alligevel tankevækkende, hvor ofte anke, f.eks. til Højesteret, medfører et andet resultat i den konkrete sag og/eller præcisering af retstilstanden. En procesbevillingsordning, som vi har i Danmark, skal opfange netop disse sager og sørge for, at der kommer væsentlige bidrag til retsudviklingen. Samtidigt skal den luge de sager fra, som ikke har en sådan betydning. Med en vis forsigtighed må man kunne sige, at bevillingerne fra perioden 2012-2013 viser, at Nævnet har ramt den balance. Det store problem i forbindelse med en sådan vurdering er imidlertid, at undersøgelsen ikke har kunnet inddrage de sager, hvor bevilling afslås.

Bilag 1: Procesbevillingsnævnet – 3. instansbevillinger (anke) i straffesager.

Jeg har valgt i statistikken herunder ikke at medtage sager efter den grønlandske og den færøske retsplejelov for årene 2007-2013. Jeg har endvidere valgt ikke at medtage oplysninger om bevilling i sager vedrørende berigelseskriminalitet og person farlig kriminalitet i årene før 2007. Begge dele skyldes, at Procesbevillingsnævnets statistik i årsberetningerne er opgjort på en lidt anden måde i tiden før 2007.

3. instans ansøgning (jf. rpl. § 932, eller § 966 vedr. 2003-2006))	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
<i>Ansøgning fra tiltalte</i>											
Realitetsbehandlet (bevilget)	155 (20)	201 (10)	172 (32)	150 (21)	147 (21)	164 (23)	182 (14)	169 (8)	166 (8)	186 (37)	162 (12)
<i>Ansøgning fra anklagemynd.</i>											
Realitetsbehandlet (bevilget)	1 (0)	7 (6)	6 (6)	2 (2)	7 (7)	5 (5)	1 (1)	3 (2)	4 (1)	2 (1)	5 (2)
<i>Ansøgning fra tiltalte Berigelseskriminalitet, jf. strl., dog ikke røveri</i>											
Bevilget (afslået)	0 (11)	1 (10)	0 (10)	0 (9)	1 (15)	0 (18)	2 (14)	-	-	-	-
<i>Ansøgning fra tiltalte Personfarlig krim. jf. strl. (inkl. drab/røveri, excl. § 119)</i>											
Bevilget (afslået)	7 (35)	4 (54)	6 (30)	7 (32)	2 (26)	3 (27)	3 (24)	-	-	-	-

Bilag 2: Procesbevillingsnævnet – 2. instansbevillinger i straffesager

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
<i>Ansøgning fra tiltalte Straffelov (Bevilget)</i>	22 (14)	33 (16)	29 (18)	32 (18)	29 (12)	28 (14)	49 (16)
<i>Speciallov (Bevilget)</i>	81 (19)	73 (26)	52 (9)	65 (22)	49 (15)	50 (11)	53 (8)
<i>Ansøgning fra anklagemynd.</i>							
Realitetsbehandlet (bevilget)	26 (24)	16 (14)	17 (17)	6 (6)	2 (2)	5 (5)	14 (13)
I alt ansøgt/bevilget	129/57	122/56	98/44	103/46	80/29	83/30	117/37

3 NÆVNETS VIRKSOMHED I 2013 I AFDELINGEN FOR APPELTILLADELSER

3.1 Generelt

Nævnet har i 2013 afholdt 40 møder i afdelingen for appeltilladelser.

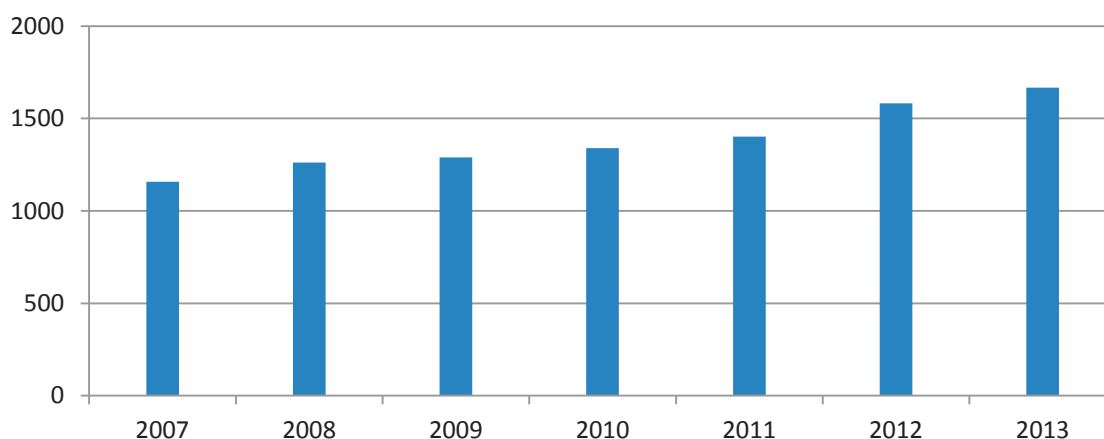
Den 1. januar 2013 var 269 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2013 modtaget 1.667 sager om appeltilladelse.

Til sammenligning modtog nævnet i 2007 – 2012 følgende antal sager:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal sager	1.158	1.261	1.289	1.340	1.401	1.582

Her er de modtagne sager fra 2007 til 2013 illustreret i et søjlediagram:

Tallene viser et støt stigende antal modtagne sager i perioden 2007-2013, herunder en stigning på 85 flere modtagne sager i 2013 i forhold til 2012.

Der er i 2013 blevet afsluttet 1.641 sager. Heraf er 228 sager blevet afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2013 295 uafsluttede sager.

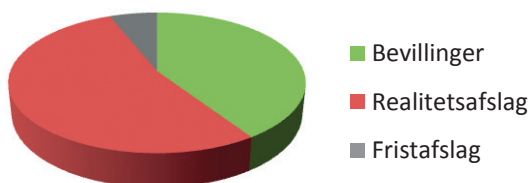
3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2013

Nævnet har i 2013 afgjort 1.413 sager, der fordeler sig således:

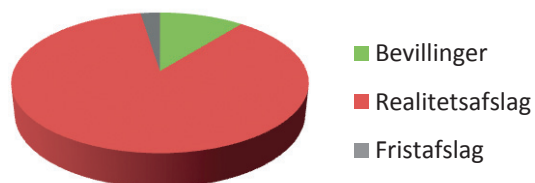
	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	i alt
2. instans civile sager	100	131	15	246
3. instans civile sager	74	594	17	685
2. instans straffesager	57	72	16	145
3. instans straffesager	39	286	12	337

Nedenfor er den talmæssige fordeling grafisk gengivet:

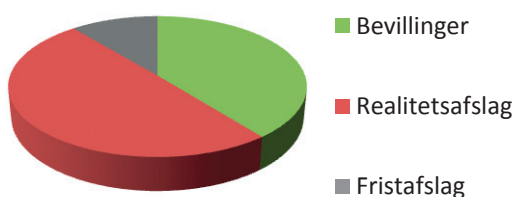
2. instans civile sager

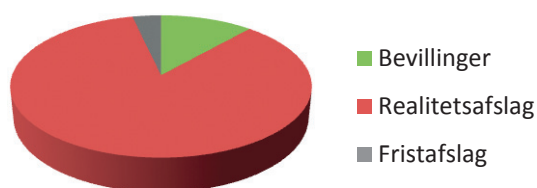
3. instans civile sager

2. instans straffesager

3. instans straffesager

Sagerne fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	23	39	9	71
2. instans civile sager (kære)	77	92	6	175
3. instans civile sager (anke)¹	38 ²	265	4	307
3. instans civile sager (kære)³	36 ⁴	329	13	378
2. instans straffesager	57	72	16	145
3. instans straffesager (anke)	20 ⁵	136	10	166
3. instans straffesager (kære)	19	150	2	171

¹ I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans og til dels Sø- og Handelsretten, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Det gælder særskilt anke af sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne og Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5 (nu § 368, stk. 8).

² Der er i 3 ankesager meddelt begrænset bevilling.

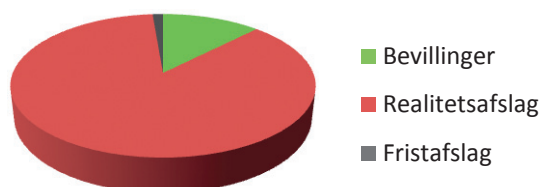
³ I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans og til dels Sø- og Handelsretten, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2, (nu § 392, stk. 3).

⁴ Der er i 4 kæresager meddelt begrænset bevilling.

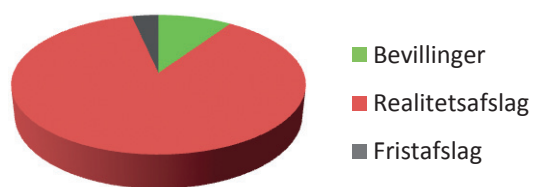
⁵ Der er i 1 ankesag meddelt begrænset bevilling.

Nedenfor er fordelingen i 3. instans civile sager og straffesager grafisk angivet på henholdsvis anke- og kæresager:

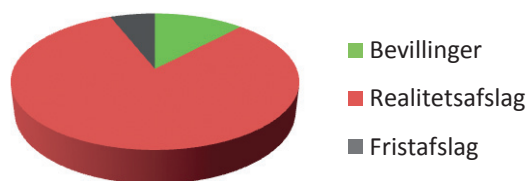
3. instans civile sager anke

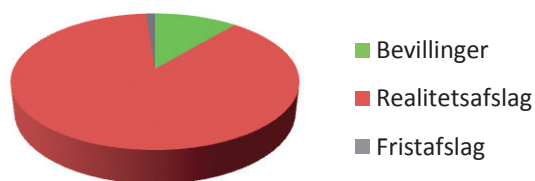
3. instans civile sager kære

3. instans straffesager anke

3. instans straffesager kære

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte sager i årene 2007 til 2013 fremstår således:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal afgjorte sager	1.059	1.099	1.075	1.247	1.164	1.266	1.413
2. instans civile sager	168	160	187	182	157	181	246
Bevillinger	65	70	78	59	81	61	100
Realitetsafslag	81	70	86	97	55	108	131
Fristafslag	22	20	23	26	21	12	15
3. instans civile sager	464	542	525	617	576	622	685
Bevillinger	42	80	69	92	81	51	74
Realitetsafslag	392	421	419	500	466	547	594
Fristafslag	29	41	37	25	29	24	17
2. instans straffesager	114	100	96	114	108	128	145
Bevillinger	38	30	29	46	44	56	57
Realitetsafslag	69	53	51	57	54	66	72
Fristafslag	7	17	16	11	10	6	16
3. instans straffesager	312	297	269	334	323	335	337
Bevillinger	36	50	37	71	64	38	39
Realitetsafslag	249	226	216	246	249	283	286
Fristafslag	27	21	16	17	10	14	12

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i årene 2007 til 2013 har givet følgende resultat:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
3. instans civile sager (anke)¹							
Ansøgninger efter rpl. § 371	192	234	213	266	233	247	279
Bevillinger efter rpl. § 371	19	40	28	34	30	21	36
Bevillingsandel i hele procent	10 %	17 %	13 %	13 %	13 %	9 %	13 %
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 5²	10	13	24	18	34	18	24
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 5	3	1	1	3	3	1	2
Bevillingsandel i hele procent	30 %	8 %	4 %	17 %	9 %	6 %	8 %
3. instans civile sager (kære)³							
Ansøgninger	232	254	251	308	280	333	365
Bevillinger	20	39	40	55	48	29	36
Bevillingsandel i hele procent	9 %	15 %	16 %	18 %	17 %	9 %	10 %
3. instans straffesager (anke)							
Ansøgninger	185	170	157	155	180	214	156
Bevillinger	15	28	28	23	39	18	20
Bevillinger i hele procent	8 %	16 %	18 %	15 %	22 %	8 %	13 %
3. instans straffesager (kære)							
Ansøgninger	100	106	96	162	133	107	169
Bevillinger	21	22	9	48	25	20	19
Bevillingsandel i hele procent	21 %	21 %	9 %	30 %	19 %	19 %	11 %

¹ I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til anke til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 371 er, at sagen er af principiel karakter:

- Konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 371.
- Retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371.
- Færøernes retsplejelov.
- Grønlands retsplejelov

² Efter retsplejelovens § 368, stk. 5, (nu § 368, stk. 8) kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

³ I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget ansøgninger og bevillinger efter følgende hjemler, hvor kriteriet for at meddele tilladelse til kære til Højesteret ligesom i retsplejelovens § 392, stk. 2, (nu § 392, stk. 3) er, at sagen er af principiel karakter:

- Konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2, (nu § 392, stk.3).
- Retsplejelovens § 391, stk. 3.
- Færøernes retsplejelov
- Grønlands retsplejelov.

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 er sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2013 (1.641 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2007 – 2012 giver følgende resultat:

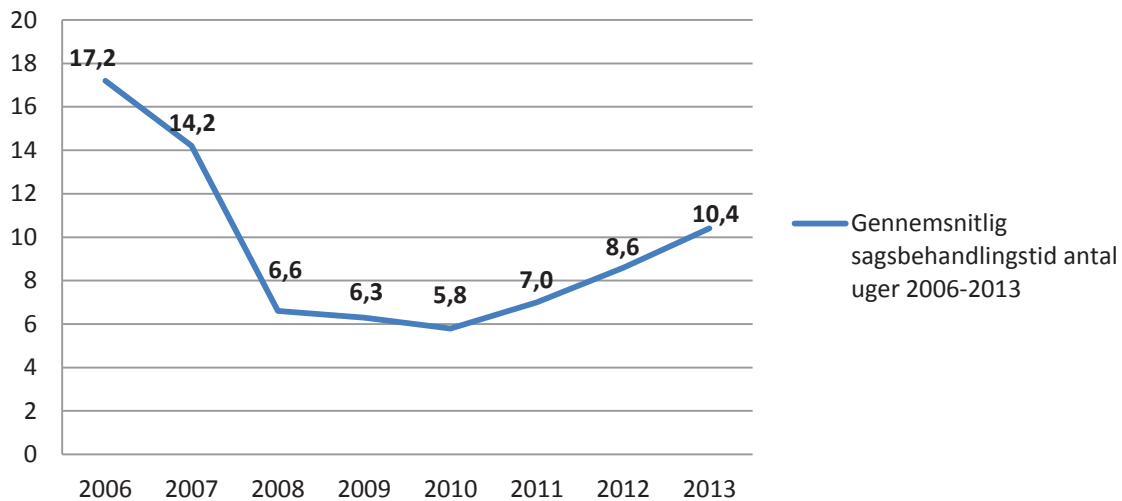
Andel afsluttede sager i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Under 4 uger	24	36	36	35	31	26	15
Under 6 uger	35	55	57	62	50	38	31
Under 8 uger	41	72	72	77	66	48	42
Under 10 uger	46	82	85	87	77	59	51
Under 12 uger	52	89	90	92	83	69	62
Under 14 uger	56	92	94	95	88	79	71
Under 16 uger	61	93	96	97	92	87	78
Alle	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	399	425	337	411	1.340	1.494	1.641

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser er i 2013 på 10,4 uger. Der er således tale om en stigning på 1,8 uger i forhold til 2012, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 8,6 uger. Som det fremgår af grafen side 50 var sagsbehandlingstiden i perioden 2008-2011 kortere end i 2012 og 2013.

Stigningen skyldes navnlig en markant forøgelse af antallet af modtagne sager både i 2012 og 2013 i forhold til tidligere år samtidig med, at årsværksforbruget har været konstant. Se herom også afsnit 2.4 om produktivitet.

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid antal uger 2006-2013

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger. Nævnet vil derfor i 2014 have fokus på igen at nedbringe sagsbehandlingstiden til under 8 uger.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse og aktindsigt

Det bemærkes, at nævnets behandling af sager om anmodning om genoptagelse og af sager om anmodning om aktindsigt indtil 1. januar 2012 blev journaliseret under den tidligere sag. Med virkning fra 1. januar 2012 har nævnet journaliseret anmodning om genoptagelse og anmodning om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for apeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 1.667 i 2013 modtaget 80 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for apeltilladelse. Der henstod således ved begyndelsen af 2013 5 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før. Nævnet har i 2013 afgjort 85 sager om genoptagelse med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 4,8 uger.

Nævnets afdeling for apeltilladelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 85 afsluttede sager om genoptagelse meddelte formanden i henhold til ovennævnte bemyndigelse afslag på genoptagelse i 80 sager. I 5 sager blev anmodning om genoptagelse behandlet på et nævnsmøde. I alle 5 sager besluttede nævnet at genoptage sagen, fordi der forelå væsentlige nye oplysninger. I 4 af disse sager fastholdt nævnet de tidligere meddelte afslag, og i 1 sag meddelte nævnet bevilling.

Procesbevillingsnævnets afdeling for apeltilladelser har i 2013 desuden modtaget 50 anmodninger om aktindsigt, hvoraf de 48 blev afsluttet i 2013 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,6 uger.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2. og 3.3. foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager

3.2.1.1 Ankesager

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 62 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højest 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 368, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 23 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Afslag
Aftale- og formueret	1	21
Erstatning	2	1
Fast ejendom	1	1
Foreningsforhold	1	1
Forsikringsret	0	0
Lejeret	5	4
Parkering	5	6
Andelsboligforhold	1	0
Andet*	7	5
I alt	23	39

* Af de i alt 12 sager i denne kategori vedrørte 10 sager anke af byretsafgørelser vedrørende bøder for overtrædelse af god advokatskik, der var blevet pålagt af Advokatnævnet.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

3.2.1.2 *Kæresager*

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 106 ansøgninger om kærretilladelse i sager, hvor byretten har fastsat sagsomkostninger til højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, § 391, stk. 2, og § 584a, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 69 sager. Herudover har nævnet i 2013 realitetsbehandlet 63 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret til landsret af afgørelser om udlæg, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2. Bevilling blev meddelt i 8 sager.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	39	26
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	19	8
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2	8	55
Ansøgninger efter rpl. § 584a, stk. 2	11	3

3.2.2 3. instansbevillinger i civile sager

3.2.2.1 Ankesager

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 303 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 371. Bevilling blev meddelt i 38 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevillinger	Afslag
Aftale- og formueret	6	56
Andelsboligforhold	2	1
Ansættelsesret	2	17
Arveret	0	3
Erstatning, personskade	3	8
Erstatning, rådgiveransvar	2	2
Erstatning, tingsskade	1	4
Erstatning, andet	2	24
Familieret	0	15
Fast ejendom	1	5
Forsikringsret	0	3
Forældreansvarslov	0	46
Freds- og æreskrænkelser	1	2
Immaterielret	0	0
Kommunalret	0	0
Konkursret	1	4
Lejeret	6	11
Naboret	0	1
Retsplejelov	2	10
Andet	5	26
I alt	34	238

Herudover har Procesbevillingsnævnet i 2013 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret:

- 24 ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 5. Nogle af sagerne vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans. Bevilling blev meddelt i 2 sager.
- 1 ansøgning i sager vedrørende administrativ frihedsberøvelse efter retsplejelovens § 475, stk. 3, jf. § 371. Der blev ikke meddelt bevilling i sagen.
- 5 ansøgninger efter den færøske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i 1 af sagerne.
- 1 ansøgning efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i sagen.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.1.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

3.2.2.2 *Kæresager*

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet følgende ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret:

- 261 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes og Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Nogle af sagerne vedrører kendelser og beslutninger, der er afsagt eller truffet af landsretterne i sager, der behandles af landsretterne som 1. instans. Bevilling blev meddelt i 21 sager.
- 78 ansøgninger om tilladelse til kære af landsretternes afgørelser i fogedsager, jf. retsplejelovens § 585. Bevilling blev meddelt i 13 sager.
- 3 ansøgninger om kæretilladelse efter konkurslovens § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.
- 7 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens domme om afvisning efter retsplejelovens § 391, stk. 3. Der blev meddelt bevilling i 1 af sagerne.
- 12 ansøgninger efter den færøske retsplejelov. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.
- 4 ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov. Der blev meddelt bevilling i 1 sag.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.2.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 129 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i sager, hvor ankeadgangen er begrænset i medfør af retsplejelovens § 903, stk. 1, jf. § 902, stk. 1 og 2.

103 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, mens 26 ansøgninger var fra anklagemyndigheden. Bevilling blev meddelt i 57 sager, heraf 33 bevillinger til tiltalte og 24 til anklagemyndigheden.

Tiltaltes ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra tiltalte, som nævnet har realitetsbehandlet i 2013:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Freds- og æreskrænkelser	5	1
Hærværk	2	3
Overtr. mod tjenestemand	0	0
Tyveri	6	3
Andet	1	1
I alt	14	8

Sager om overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Arbejds miljølovgivning	0	1
Dyrebeskyttelse	0	0
Lov om euforiserende stoffer	1	1
Fiskeri	0	0
Færdselslov, hastighed	2	14
Færdselslov, andet	9	29
Natur- og miljøbeskyttelse	0	1
Ordensbekendtgørelsen	5	6
Restaurationsloven	0	1
Retsplejelov	0	3
Våben og fyrværkeri	0	0
Anden særlovgivning	2	6
I alt	19	62

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

Anklagemyndighedens ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 2. instansbevillinger fra anklagemyndigheden i straffesager, som nævnet har realitetsbehandlet i 2013 hvor alle sager vedrørte overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Færdselslov, hastighed	3	0
Færdselslov, andet	6	1
Natur- og miljøbeskyttelse	2	0
Restaurationsloven	5	0
Anden særlovgivning	8	1
I alt	24	2

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager

3.3.2.1 Ankesager

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 156 ansøgninger om tilladelse til at anke domme, som er afsagt af en landsret som 2. instans, til Højesteret, jf. retsplejelovens § 932. 155 ansøgninger var indgivet af tiltalte, mens 1 ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden. Der blev meddelt bevilling til tiltalte i 20 sager. Der blev ikke meddelt bevilling til anklagemyndigheden.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.1.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 1996-2012.

Tiltaltes ansøgninger om anke

Oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling fra tiltalte, jf. retsplejelovens § 932, som nævnet har realitetsbehandlet i 2013:

Sager om overtrædelse af straffeloven:

	Bevillinger	Afslag
Berigelseskriminalitet	0	11
Drab	0	7
Falsk forklaring og ankl.	0	0
Freds- og ærekrænkelse	0	1
Overtr. mod tjenestemand	1	5
Narkotika	0	11
Personfarlig kriminalitet*	5	20
Røveri	2	8
Sædelighedsforbrydelser	4	6
Udvisning	1	22
Andet	1	8
I alt	14	99

---

* Inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelser mod tjenestemand.

Sager om overtrædelse af særlovgivningen:

	Bevillinger	Afslag
Arbejdsmiljølovgivningen	0	1
Dyrebeskyttelseslovgivning	0	3
Erst. straf. retlig forfølg.	2	3
Færdselslov	1	17
Lov om euforiserende stoffer	1	2
Natur- og miljøbeskyttelse	0	2
Restaurationsloven	0	0
Told, skat og afgifter	0	5
Våben og fyrværkeri	2	2
Anden særlovgivning	0	1
I alt	6	36

Anklagemyndighedens ansøgninger om anke

Anklagemyndigheden har i 2013 ansøgt om 3. instansbevilling i 1 straffesag vedrørende udvisning. Nævnet meddelte realitetsafslag på ansøgningen.

3.3.2.2 *Kæresager*

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 167 ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens kendelser og beslutninger i ankesager, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1, landsrettens afgørelser i kæresager, jf. retsplejelovens § 973 og landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarerne, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3.

Bevilling blev meddelt i 19 sager.

Ansøgning var indgivet af tiltalte i 162 sager, heraf 34 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 14 sager. 2 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling. Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 5 sager. Der blev meddelt bevilling i alle 5 sager.

Nævnet har desuden i 2013 realitetsbehandlet 2 ansøgninger om kæretiladelse efter den grønlandske retsplejelov. Der blev ikke meddelt bevilling i sagerne.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.2.

En oversigt over antal af bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne fra årene 1996-2012.

4 KONKRETE SAGER, HVORI DER I 2013 ER TRUFFET AFGØRELSE I NÆVNETS AFDELING FOR APPELTILLADELSER

4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om appeltilladelser i civile sager og straffesager. Nedenfor er omtalt et uddrag af sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret, at sagen er principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Med virkning fra 1. juli 2010 blev der indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling, hvis særlige grunde taler for det. Denne særlige hjemmel har været udnyttet i 8 sager i 2013.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således blandt andet medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksomme på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling, således at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2013 indeholder alene referater af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Se desuden Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk, der har referater af de sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret. Referaterne bliver løbende offentliggjort. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag 8.3.

4.2 Civile sager

4.2.1 Civile ankesager

Kan en bestemmelse i en straffedom om konfiskation ankes af andre end sagens parter i den borgerlige retsplejes former?

Ved en anke dom i en straffesag om skattesvig af særlig grov karakter blev der hos tiltalte i medfør af straffelovens § 76 a, stk. 1, konfiskeret en række effekter, selvom to personer under sagen som vidner havde forklaret, at effekterne ikke tilhørte tiltalte men derimod et kommanditselskab, og at komplementarselskabet i dette kommanditselskab senere var videreført som et interessentskab med netop disse to personer som interessenter. I forbindelse med sagens behandling i landsretten var personerne ikke tillagt partsstatus. Procesbevillingsnævnet meddelte de to personer tilladelse til anke til Højesteret i den borgerlige retsplejes former af konfiskationsafgørelsen i landsrettens dom. Tilladelsen blev givet med et forbehold om, at Procesbevillingsnævnet ikke herved havde taget stilling til, om en sådan anke ville kunne admitteres. Personerne indgav ankestævning til Højesteret og nedlagde påstand om, at spørgsmålet om konfiskation blev hjemvist til fornyet behandling ved byretten, subsidiært til landsretten og mere subsidiært, at påstanden om konfiskation ikke blev taget til følge. Af ankestævningen fremgik endvidere, at ankesagen efter appellanternes opfattelse for Højesteret skulle behandles i strafferetsplejes former. Højesteret afviste anken i medfør af retsplejelovens § 935, jf. § 914, stk. 1, nr. 2, om manglende ankebeføjelse. Højesteret bemærkede, at appellanterne kunne få prøvet afgørelsen om konfiskation ved at anlægge en civil retssag i 1. instans.

Københavns Byrets dom af 13. september 2011 (SS 1-11743/2010).

Østre Landsrets dom af 22. november 2012 (S-2809-12).

Tilladelse til anke til Højesteret af 4. april 2013 (PBN 2013-22-0112).

Højesterets Ankeudvalgs beslutning af 7. august 2013 (sag 91/2013).

Kan boligforeninger slette ansøgere fra venteliste på grund af manglende betaling af gebyr, når opkrævningsbrevet ikke er modtaget med posten?

To boligforeninger havde slettet to ansøgere af en venteliste til bolig i foreningerne, da ansøgerne ikke rettidigt havde indbetalt gebyr for at blive noteret på ventelisten. Parterne

var enige om, at boligforeningernes breve om opkrævning af gebyr på 100 kr. og oplysning om, at manglende betaling ville medføre, at ansøgeren mister sin medlemsanciennitet, var sendt til ansøgernes adresser, men at de ikke var kommet frem med posten. Byretten fandt, at da ansøgerne ikke havde modtaget opkrævningen, var betalingsfristen ikke begyndt at løbe, hvorfor der ikke var grundlag for at slette ansøgerne fra ventelisten. Landsretten udtalte, at når det lægges til grund, at girokortene ikke er modtaget af ansøgerne, har de ikke som krævet i § 3, stk. 3, 5. pkt., i bekendtgørelse om udlejning af almene boliger m.v. modtaget orientering om konsekvenserne af manglende betaling af gebyret. Landsretten fandt herefter, at en så forholdsvis indgribende retsvirkning som at miste sin medlemsanciennitet ikke er indtrådt i en situation som den foreliggende, hvor det lægges til grund, at girokortene ikke er kommet frem til ansøgerne, og landsretten stadfæstede byrettens afgørelse. Procesbevillingsnævnet meddelte boligforeningerne tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Århus' dom af 5. juli 2012 (BS 9-2217/2011 BS 9-2508/2011).

Vestre Landsrets dom af 19. april 2013 (B-1945-12 og B-1946-12).

Tilladelse til anke til Højesteret af 24. juni 2013 (PBN 2013-22-0257).

Bilejers ansvar for betaling af pålagt parkeringsafgift

En bilejer blev af et privat parkeringsselskab pålagt at betale 590 kr. i parkeringsafgift for at have parkeret sin bil uden for en afmærket parkeringsbås. Bilejeren gjorde indsigelse mod den pålagte afgift og gjorde blandt andet gældende, at hun ikke kunne huske, om hun havde foretaget den pågældende parkering, samt at hun lånte bilen ud til flere forskellige personer, herunder en bestemt person, som havde nøgle til bilen. Bilejeren oplyste ikke på noget tidspunkt under sagens behandling, hvem der havde foretaget den pågældende parkering. Byretten frifandt bilejeren med den begrundelse, at det ikke kunne lægges til grund, at bilejeren havde foretaget parkeringen. Landsretten dømte bilejeren med den begrundelse, at bilejeren under henvisning til sagens omstændigheder måtte anses for ansvarlig for brugen af bilen. Procesbevillingsnævnet meddelte bilejeren tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Lyngbys dom af 30. marts 2012 (BS 112-2152/2011).

Østre Landsrets dom af 13. maj 2013 (B-3678-12).

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. november 2013 (PBN 2013-22-0388).

Tilsiger god advokatskik, at en advokat, der overlader oprettelsen af en deponeringskonto til sin sekretær, sikrer sig, at sekretæren er klar over, hvilke sagsbehandlingsskridt der kræves?

En advokat, der bistod en dansk køber med erhvervelse af en maskine fra en sælger i udlandet, havde over for sin klient påtaget sig at deponere købesummen i sælgers pengeinstitut, således at beløbet kun kunne frigives efter advokatens godkendelse. Advokaten godkendte deponeringsteksten, men overlod herefter det praktiske arbejde med oprettelse af en deponeringskonto til sin advokatsekretær og tog på rejse til udlandet. Ved en fejl overførte advokatsekretæren købesummen til sælgers almindelige bankkonto. Advokaten påtog sig efter sin hjemkomst ansvaret for fejlen over for sin klient og erklærede at ville indestå for eventuelle tab, som denne måtte komme til at lide som følge af fejlen. Da maskinen ankom til Danmark, viste det sig, at den var behæftet med mangler, og klienten indgav adfærdsklage over advokaten til Advokatnævnet, som fandt, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at sikre sig, at købesummen blev deponeret. Advokaten indbragte Advokatnævnets kendelse for byretten, der blandt andet udtalte, at oprettelse af en deponeringskonto må anses for en rutineopgave for en advokatsekretær, når deponeringsteksten er godkendt. Byretten fandt herefter – efter en samlet vurdering af karakteren af fejlen og omstændighederne herved – ikke, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik, og ophævede Advokatnævnets kendelse. Advokatnævnet ankede byrettens dom til landsretten, der stadfæstede nævnets kendelse under henvisning til, at advokaten havde undladt at sikre sig, at advokatsekretæren var klar over, hvilke sagsbehandlingsskridt hun skulle foretage sig i forbindelse med oprettelse af en deponeringskonto. Procesbevillingsnævnet meddelte advokaten tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Holstebros dom af 25. januar 2012 (BS 5-169/2011).

Vestre Landsrets dom af 11. januar 2013 (B-0360-12).

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. april 2013 (PBN 2013-22-0039).

Erstatning for brandskade forårsaget af erhvervsmæssigt anvendt friturekoger?

En friturekoger forårsagede brandskader for ca. 1 mio. kr. på en grillpavillon. Forsikringsselskabet rejste regreskrav mod producenten af friturekogereren. Det blev under sagen lagt til grund, at branden opstod som følge af, at friturekogereren i strid med

vejledningen var samlet således, at noget af varmelegemet lå i overfladen af fritureolien. Byretten fandt det ikke bevist, at årsagen til branden var en defekt ved friturekogerens, da den blev bragt i omsætning, eller at producenten på andet grundlag var erstatningsansvarlig. Landsretten lagde vægt på, at friturekogerens efter det oplyste var blevet solgt som en integreret del af grillpavillonen, der var til erhvervmæssig brug, og at der ved leveringen medfulgte en betjeningsvejledning med en enkel instruktion i korrekt brug – herunder samling – af friturekogerens. Landsretten fandt, at der ikke var grundlag for at fastslå, at friturekogerens på grund af konstruktionsfejl led af en defekt, da den blev bragt i omsætning. Betingelserne for at pålægge producenten erstatningsansvar var derfor ikke opfyldt. Procesbevillingsnævnet meddelte forsikringsselskabet tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Holstebros dom af 2. november 2009 (BS 5-1107/2007).

Vestre Landsrets dom af 2. april 2013 (B-2465-09).

Tilladelse til anke til Højesteret af 17. september 2013 (PBN 2013-22-0304).

Spørgsmål om udmåling af tortgodtgørelse og erstatning til forurettede i en sag om blufærdighedskrænkelser ved manipulering af billeder fra Facebook

En forurettet havde fået krænket sin blufærdighed, idet den tiltalte – uden den forurettedes viden og imod dennes vilje – havde uploadet et stort antal billeder af den forurettede fra dennes Facebook profil og manipuleret billederne, således at de kom til at fremstå utugtige eller pornografiske og blev udbredt på internettet. Byretten idømte tiltalte fængsel i 4 måneder og pålagde derudover den tiltalte at betale tortgodtgørelse samt erstatning på i alt 50.000 kr. til den forurettede. Landsretten fastsatte straffen til fængsel i 6 måneder og nedsatte tortgodtgørelse og erstatning til i alt 26.000 kr. Procesbevillingsnævnet meddelte den forurettede tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens bestemmelse om tortgodtgørelse og erstatning.

Retten i Odenses dom af 15. august 2012 (12-4608/2012).

Østre Landsrets dom af 15. april 2013 (S-2730/12).

Tilladelse til anke til Højesteret af 24. oktober 2013 (PBN 2013-22-0251).

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet den 20. februar 2014 har meddelt yderligere to forurettede i samme sag tilladelse til anke til Højesteret. Disse sager er behandlet i Procesbevillingsnævnet under PBN 2014-22-0014 og 2014-22-0015.

4.2.2   Civile kæresager

Frihedsberøvelse af nigeriansk kvinde udsat for menneskehandel

En nigeriansk kvinde med opholdstilladelse i Spanien, men uden arbejdstilladelse i Danmark, blev anholdt og sigtet for ulovligt arbejde i form af prostitution. Hun blev tilbageholdt af politiet, idet hendes tilstedeværelse ikke skønnedes at kunne sikres ved mindre indgribende foranstaltninger end frihedsberøvelse. Samme dag traf Udlændingestyrelsen afgørelse om udvisning af kvinden, idet styrelsen bl.a. fandt, at der ikke var grundlag for at antage, at hun var offer for menneskehandel i Danmark. Sagen rejste spørgsmål om, hvorvidt der i medfør af udlændingelovens § 26 a skulle tages særligt hensyn til, om de omstændigheder, som begrundede udvisningen, var en følge af, at kvinden havde været udsat for menneskehandel. Byretten opretholdt frihedsberøvelsen af kvinden i medfør af udlændingelovens § 37, jf. § 36, stk. 1. Landsretten stadfæstede byrettens kendelse om opretholdelse af frihedsberøvelsen. Landsretten lagde til grund, at kvinden oprindeligt var handlet til Spanien i 2005, men fandt efter hendes forklaring om, at der ikke var nogen, der havde tvunget hende til Danmark, og at hun også tidligere havde været i Danmark, hvor hun havde en kæreste, at de omstændigheder, der begrundede udvisningen, ikke var en følge af, at hun havde været udsat for menneskehandel. Kvinden kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret, der udtalte, at rettens prøvelse af spørgsmålet om frihedsberøvelse måtte ske som angivet i Højesterets kendelser i U 2008.2394 H og U 2011.1788 H. Højesteret fandt, ligesom byretten og landsretten, at kvinden måtte anses for have været udsat for menneskehandel. Højesteret udtalte endvidere, at kvinden måtte anses for at være udsat for pression fra bagmændene bag menneskehandelen, og at de omstændigheder i form af ulovligt arbejde, som begrundede hendes udvisning, var en følge heraf, uanset at hun oprindeligt var handlet til Spanien for flere år siden. Disse forhold førte til, at kvinden ikke burde have været

udvist, og at frihedsberøvelsen af hende ikke burde være blevet opretholdt i medfør af udlændingelovens § 37, jf. § 36, stk. 1.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. august 2013 (PBN 2013-22-0381).

U 2014.1177 H.

Procesbevillingsnævnets kompetence ved kære af fogedretskendelse om inddrivelse ved modregning af krav på højst 10.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2.

En bilist blev pålagt en parkeringsafgift på 510 kr. af en kommune, der foretog inddrivelse ved modregning. Bilisten gjorde indsigelse herimod. Sagen blev indbragt for fogedretten, jf. § 18 i gældsinddrivelsesloven, hvorefter fogedretten træffer afgørelse om indsigelser vedrørende kontrolafgifter, som skyldneren fremsætter vedrørende bl.a. kravets berettigelse. Fogedrettens kendelse om, at parkeringsafgiften var lovligt pålagt, blev af bilisten kæret til landsretten, der afviste kæremålet under henvisning til, at sagen ikke kunne kæres uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet meddelte efterfølgende bilisten tilladelse til kære til Højesteret, der stadfæstede landsrettens kendelse og udtalte, at fogedrettens afgørelse, om at parkeringsafgiften med rykkergebyr er pålagt korrekt og lovligt, måtte sidestilles med afgørelser om udlæg i henseende til adgangen til prøvelse i to instanser, jf. retsplejelovens § 584, stk. 2, således at der efter denne bestemmelse kræves tilladelse til kære, hvis kravet har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr.

Tilladelse til kære til Højesteret af 17. april 2013 (PBN 2013-22-0028).

U 2014.387 H

Skal fotografier af påståede mangler ved en fast ejendom kunne fremlægges og indgå i syn og skøn?

I en sag om mangler og følgeskader ved en fast ejendom anmodede sagsøgeren om tilladelse til at fremlægge fotografier af forhold på ejendommen, der var optaget før og efter sagens anlæg, og om, at fotografierne kunne indgå i det materiale, der skulle danne grundlag for syn og skøn. Sagsøgte protesterede herimod blandt andet under henvisning til, at syn og skøn skulle have været gennemført ved en besigtigelse af de nu udbedrede forhold. Både by- og landsretten fandt, at der ikke var oplyst sådanne ekstraordinære

omstændigheder, at den sædvanlige fremgangsmåde for syn og skøn ikke havde kunnet følges, og bestemte, at fotografierne ikke kunne fremlægges under sagen. Sagsøgeren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse til Højesteret. Højesteret udtalte, at en part som udgangspunkt ikke er afskåret fra at fremlægge fotografier, der alene viser faktiske forhold. Hverken fotografiernes indhold eller det oplyste om omstændighederne ved deres tilblivelse gav grundlag for at fravige udgangspunktet. At de påståede mangler nu var udbedret, og at nogle af fotografierne var optaget efter sagens anlæg, kunne ikke føre til et andet resultat, idet sagsøgte kunne anfægte fotografierne og deres bevismæssige betydning i forbindelse med udarbejdelsen af skønstemaet og afhjemlingen af skønsmanden. Højesteret tillod derfor, at sagsøgeren kunne fremlægge fotografierne, og at de kunne indgå i det materiale, der skulle danne grundlag for syn og skøn.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. februar 2013 (PBN 2012-22-0625).

U 2013.2296 H.

Landsdommer ikke inhabil ved landsrettens behandling af en konkret sag, som følge af at dommeren i Procesbevillingsnævnet havde behandlet klager over afslag på fri proces i lignende sager.

En sag om erstatningsansvar for et tidligere direktionsmedlem i et konkursramt pengeinstitut for pengeinstitutets tab blev behandlet i landsretten som 1. instans. En af de landsdommere, der deltog i sagens behandling ved landsretten, havde som formand for Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces tidligere deltaget i behandlingen af, om der skulle bevilliges fri proces i andre lignende sager anlagt mod direktører eller medlemmer af bestyrelsen for andre pengeinstitutter med krav om erstatning. Landsdommeren orienterede sagens parter herom. Det tidligere direktionsmedlem protesterede mod landsdommerens habilitet. Landsretten afsagde herefter kendelse om, at dette forhold ikke i sig selv kunne anses for en omstændighed, der var egnet til at rejse berettiget tvivl om landsdommerens fuldstændige upartiskhed i den foreliggende sag, jf. retsplejelovens § 61, som fortolket i lyset af artikel 6, stk. 1, i den europæiske menneskerettighedskonvention. Procesbevillingsnævnet meddelte det tidligere direktionsmedlem tilladelse til kære til Højesteret. Højesteret udtalte, at det er en grundlæggende betingelse for at meddele fri

proces, at ansøgeren har en vis udsigt til at få medhold i sagen, jf. herved retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 1. Det må lægges til grund, at Procesbevillingsnævnet i overensstemmelse hermed i hver enkelt sag har vurderet klagerens udsigt til at få medhold. Ingen af klagerne angår imidlertid direktører eller bestyrelsesmedlemmer i det konkursramte pengeinstitut. Den omstændighed, at landsdommeren har været med til at afgøre klagerne, giver ikke i sig selv grundlag for at antage, at hun på forhånd reelt har taget stilling til spørgsmålet om erstatningsansvar for tidligere direktører eller bestyrelsesmedlemmer i det konkursramte pengeinstitut, da det beror på en konkret vurdering af den enkelte sags faktiske omstændigheder, om en direktør eller et bestyrelsesmedlem i et pengeinstitut har udvist ansvarspådragende adfærd. Højesteret henviste endvidere til de grunde, landsretten havde anført, og tiltrådte, at landsdommeren ikke skulle vige sit sæde som følge af inhabilitet.

Tilladelse til kære til Højesteret den 9. oktober 2013 (PBN 2013-22-0518).

U 2014.1182 H.

Skal lejerestance anses for betalt på det tidspunkt, når beløbet trækkes på lejers bankkonto?

En udlejer ophævede et erhvervslejemål ved brev af 16. marts 2012 til lejer på grund af lejerestance. Lejer havde med bogførings- og rentedato den 12. marts 2012 betalt restancen på 1.394,72 kr., men udlejer modtog først pengene på sin konto i en anden bank den 22. marts 2012. Der var dækning for lejebetalingen på lejers konto den 12. marts 2012, og betalingen blev ikke senere tilbageført. Fogedretten fandt ophævelsen af lejemålet ugyldig, da betalingen af den skyldige restance blev debiteret den 12. marts 2012 inden ophævelsen, og fogedretten nægtede derfor udsættelsesforretningens fremme. Landsretten ændrede fogedrettens afgørelse, således at lejer blev udsat af lejemålet, da det påhviler lejer ved betalingsmisligholdelse at godtgøre, at betaling er sket, inden ophævelsesbrevet er kommet frem til lejer. Lejer kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse til Højesteret, der udtalte, at erhvervslejelovens § 42 må forstås således, at i de tilfælde, hvor betaling sker ved overførsel fra en konto i et pengeinstitut, er tidspunktet for kontoens debitering afgørende. Endvidere udtalte Højesteret, at det i erhvervslejelovens § 70, stk. 2, er angivet, at en udlejer ikke kan påberåbe sig forsinket betaling som grundlag for ophævelse, hvis betaling er sket, inden udlejeren hæver aftalen. Da det ikke skyldtes lejers forhold, at beløbet først

indgik på udlejers konto den 22. marts 2012, var lejer ikke i restance efter den 12. marts 2012, og udlejer var derfor ikke berettiget til at ophæve lejemålet som sket den 16. marts 2012. Allerede derfor tog Højesteret ikke påstanden om fogedbegæringens fremme til følge.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. august 2013 (PBN 2012-22-0683).
U 2013.2974 H.

Procesbevillingsnævnet har i 2013 i yderligere 2 fogedsager vedrørende udsættelse af lejemål meddelt lejere tilladelse til kære til Højesteret, der i begge tilfælde ændrede landsrettens afgørelser og stadfæstede fogedrettens afgørelser, således at der ikke skulle ske udsættelse af lejerne.

Fogedretten i Helsingørs kendelse af 9. januar 2013 (FS 11-7737/2012).
Østre Landsrets kendelse af 12. marts 2013 (B-545-2013).
Tilladelse til kære til Højesteret den 3. maj 2013 (PBN 2013-22-0156).
Højesterets kendelse af 12. september 2013 (sag 139/2013).

Fogedretten i Københavns kendelse af 5. juli 2013 (FS M4-6717/2013).
Østre Landsrets kendelse af 19. august 2013 (B-2409-13).
Tilladelse til kære til Højesteret den 2. december 2013 (PBN 2013-22-0493).
Højesterets kendelse af 1. maj 2014 (sag 8/2014).

4.3 Straffesager

4.3.1 Anke i straffesager

Er det strafbar medvirken, når fem indsatte undlader at sige fra over for vold begået mod en anden indsat?

En arrestant blev udsat for grov vold efter straffelovens § 245, stk. 1, mens han var på gårdtur i en arrest sammen med seks andre indsatte. Alle disse seks indsatte blev tiltalt for voldudøvelsen, der havde fundet sted over et tidsrum på 45 minutter og omfattede spyt i ansigtet, slag i ansigtet og på kroppen, samt spark i baghovedet og på kroppen. Endvidere fik han presset en flaske mod sine tænder, mens der blev slået på den, og han blev tvunget til at spise ca. 15 cigaretskod. Byretten fandt, at det ikke efter bevisførelsen var muligt at fastslå, hvem af de tiltalte der deltog aktivt i voldudøvelsen, men fandt samtlige tiltalte skyldige i medvirken til voldsudøvelsen ved deres passivitet. Landsretten fandt det bevist, at i hvert fald to personer havde været aktive under voldsudøvelsen, men fandt – bortset fra én af de tiltalte – det ikke bevist, hvem af de øvrige fem tiltalte, der havde deltaget aktivt i voldsudøvelsen. Spørgsmålet var herefter, om disse fem tiltalte kunne dømmes for medvirken til voldsudøvelsen. Landsretten fandt de fem tiltalte skyldige i medvirken til voldsudøvelsen og fandt, at de tiltalte måtte have indset, at de ved deres tilstedeværelse under det langvarige forløb og deres manglende afstandtagen fra den grove vold havde skærpet situationen, hvorfor de havde pligt til at sige fra over for volden. Det blev endvidere lagt til grund, at det var muligt for de tiltalte at tilkalde vagternes opmærksomhed eller bede sig lukket ud af gården. På den baggrund og under hensyn til voldens karakter, omfang og varighed, og idet de tiltalte havde været til stede under hele forløbet, fandt landsretten disse fem tiltalte skyldige i medvirken til voldsudøvelsen, og idømte alle de tiltalte ubetingede fængselsstraffe (dissens). Procesbevillingsnævnet meddelte afslag på anketilladelse for så vidt angår den tiltalte, som landsretten fandt, havde været aktiv under voldsudøvelsen. De fem øvrige tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der udtalte, at disse fem tiltalte ikke forud for gårdturen kunne forudse volden, og at der ikke kunne fastslås en særlig forbindelse mellem den enkelte tiltalte og hændelsesforløbet. Højesteret bemærkede, at de fem tiltalte var til stede i gården og var klar over, at der over en længere periode blev begået grov vold. De havde ikke mulighed for at forlade gården, men den enkelte tiltalte kunne have tilkaldt vagten for

derved at bringe volden til ophør eller for at bede sig lukket ud af gården. Højesteret fandt imidlertid, at der ikke kunne ses bort fra, at den enkelte tiltalte herved risikerede repressalier i form af tilsvarende vold straks eller senere. Højesteret fandt på den baggrund, at det ikke udgjorde strafbar medvirken til vold, at de fem tiltalte undlod at sige fra over for volden, og Højesteret frifandt herefter alle fem tiltalte.

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. oktober 2013 (PBN 2013-25-0108, 2013-25-0113, 2013-25-0121, 2013-25-0122 og 2013-25-0132).

U 2014.1150 H.

Er det strafbart at arbejde som ”telefonpige” på et bordel?

7 kvinder, der mod vederlag havde fungeret som ”telefonpiger” i et bordel ved at passe telefonen på bordellet og ved at have inkasseret penge fra kunderne mv., blev i både byretten og landsretten frifundet for en at have medvirket til rufferi efter straffelovens § 228, stk. 1, nr. 3, jf. § 23. De blev derimod – i begge instanser – fundet skyldige i overtrædelse af den i gerningsperioden og på tidspunkterne for by- og landsrettens domme gældende § 229, stk. 1, i straffeloven. Bestemmelsen, der efterfølgende i forbindelse med en ændring af straffelovens kapitel om sædelighedsforbrydelser i moderniseret sproglig form blev videreført i den nugældende § 233, stk. 2, 2. pkt., hjemlede straf til den, der fremmede kønslig usædelighed ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand, eller som udnyttede en andens erhverv ved kønslig usædelighed. Byretten fandt, at de tiltalte ved varetagelsen af hvervet som telefonpiger for prostituerede havde optrådt som mellemmand og derved for vindings skyld fremmet kønslig usædelighed, idet de modtog betaling for hvervet. Byretten fandt ikke, at der var grundlag for at anse bestemmelsen for uanvendelig i forhold til de tiltalte ud fra et synspunkt om materiel atypicitet, ligesom det ikke kunne føre til en anden vurdering, at det i en betænkning fra 1955 er anført, at bestemmelsen er rettet mod prostitutionens bagmænd. Et flertal på fem voterende i landsretten tiltrådte af de grunde, som byretten havde anført, at forholdet var henført under den dagældende § 229, stk. 1, i straffeloven, idet de ved deres virke som telefonpiger i den konkrete bordelvirksomhed for vindings skyld havde optrådt som mellemmand og herved havde fremmet kønslig usædelighed. Én voterende fandt ikke, at der var grundlag for domfældelse efter straffelovens § 229, stk. 1, henset til, at

bestemmelsen ifølge forarbejderne er vendt mod prostitutionens bagmænd, samt at det alene kunne anses for bevist, at de tiltalte som telefonpiger havde haft en forholdsvis passiv rolle i forbindelse med udøvelsen af prostitutionsvirksomheden i bordellet. Landsretten idømte alle kvinderne en betinget dom uden straffastsættelse. De 7 kvinder ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der udtalte, at bestemmelsen i straffelovens § 229, stk. 1, 1. led (nu: § 233, stk. 2, 2. pkt.) efter sin ordlyd og sit formål omfatter egentlig mellemmandsvirksomhed, hvor der er tale om selvstændig formidling af kontakt mellem en prostitueret og en kunde. Bestemmelsen omfatter derimod ikke andre hjælpefunktioner i forhold til prostituerede, herunder hjælp til telefonpasning mv. Højesteret frifandt på denne baggrund de 7 kvinder.

Tilladelse til anke til Højesteret af 30. september 2013 (PBN 2013-25-0116, 2013-25-0117, 2013-25-0118 og 2013-25-0119).

U 2014.1437/2H.

5 års fængsel for egentligt hjemmerøveri

De to tiltalte, der var rumænske statsborgere, opsøgte en aften kl. ca. 18.40 et hus med henblik på at begå indbrud. På dette tidspunkt befandt der sig en bil i husets carport, og lågen til haven stod åben. De to tiltalte, hvoraf den ene bar en tom glasflaske i livremmen, passerede ved husets bagdør en rollator. Døren var ulåst, og de gik ind. Fjernsynet i stuen, hvor husets mandlige beboer lå og sov, var tændt. Da de kom ind i stuen, vågnede beboeren og råbte dem an, hvorefter den ene tiltalte slog beboeren i hovedet med en den medbragte flaske. I umiddelbar tilknytning til voldudøvelsen tog de tiltalte beboerens nøgler, herunder nøglerne til bilen. Byretten frifandt de tiltalte for en påstand om overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 2, om røveri af særlig grov beskaffenhed. De blev derimod fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 1, nr. 2, og § 245, stk. 1, og blev begge idømt fængsel i 1 år og 6 måneder, ligesom de blev udvist med indrejseforbud i 12 år. Anklagemyndigheden ankede dommen til Østre Landsret, som lagde til grund, at de tiltalte senest måtte have kunnet konstatere, at fjernsynet var tændt, da de kom ind i husets gang, idet lyset var slukket i huset. 4 landsdommere voterede under disse omstændigheder for, at de tiltalte måtte have anset det for sandsynligt, at beboeren, som de vidste, var en ældre

mand, var hjemme, og at de begik egentligt hjemmerøveri, jf. straffelovens § 288, stk. 2, ved alligevel at gå ind med berigelseshensigt. 2 landsdommere voterede for frifindelse for overtrædelse af skærpsbestemmelsen på grund af manglende forsæt. Disse dommere lagde herved blandt andet vægt på, at det tændte fjernsyn i hvert fald ikke med sikkerhed kunne ses, før de tiltalte var trængt ind i huset. Efter stemmeflertallet blev de tiltalte – foruden straffelovens § 245, stk. 1 – domfældt efter straffelovens § 288, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, og straffen blev forhøjet til fængsel i 5 år, ligesom indrejseforbuddet blev ændret til at gælde for bestandig. De tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der blandt andet fastslog, at i modsætning til et indbrud, der udvikler sig til røveri, skal gerningsmanden ved egentligt hjemmerøveri have forsæt til at begå røveri senest på det tidspunkt, hvor den pågældende er trængt ind i det private hjem, og at alle forsætsformer kan anvendes. Højesteret fastslog endvidere, at straffen for et egentligt hjemmerøveri som udgangspunkt skal fastsættes til fængsel i 5 år, idet udmålingen af straffen dog må bero på en konkret vurdering af samtlige omstændigheder i sagen. På grundlag af landsrettens bevisresultat fastslog Højesteret herefter, at landsretten havde anvendt forsætsbegrebet korrekt, og Højesteret tiltrådte, at det begåede røveri var et egentligt hjemmerøveri, hvorfor straffen på fængsel i 5 år og udvisningen med indrejseforbud for bestandig blev stadfæstet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 17. september 2013 (PBN 2013-25-0106 og 2013-25-0108).
U 2014.948 H.

Er der i straffeloven hjemmel til rettighedsfrakendelse over for en juridisk person?

To selskaber bag en tv-station, der havde licens til at udsende tv på baggrund af en registrering hos Radio- og tv-nævnet, blev som tiltalte i en sag om overtrædelse af § 114 e om fremme virksomheden for en terrororganisation, idømt bødestraf. Byretten tog imidlertid ikke anklagemyndighedens påstand om, at selskaberne tillige skulle frakendes retten til at udsende tv på baggrund af registreringen, til følge med henvisning til, at straffelovens § 79, stk. 1, ikke hjemler rettighedsfrakendelse over for selskaber. Selskaberne ankede dommen til landsretten, og under ankesagen påstod anklagemyndigheden på ny rettighedsfrakendelse. Landsretten stadfæstede byrettens

afgørelse af skyldsspørgsmålet og forhøjede bødestraffene. Endvidere tog landsretten anklagemyndighedens påstand om rettighedsfrakendelse til følge i medfør af en analogi af straffelovens § 79, jf. § 1. Af landsrettens begrundelse herfor fremgår blandt andet, at frakendelse over for selskaber ikke strider mod ordlyden af straffelovens §§ 78 og 79, ligesom der ikke i bestemmelsernes forarbejder er noget til hinder herfor, såfremt der foreligger fare for misbrug. De tiltalte selskaber ankede med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet landsrettens dom til Højesteret. Tilladelsen var begrænset til at vedrøre spørgsmålet om rettighedsfrakendelse. Et flertal på 5 dommere ud af 7 i Højesteret, hvor sagen alene kom til at vedrøre det ene selskab, idet det andet selskab i mellemtiden var taget under konkursbehandling, fastslog, at straffelovens bestemmelser om rettighedsfrakendelse også finder anvendelse på juridiske personer (selskaber m.v.), og at der i den konkrete sag var grundlag for at frakende selskabet retten til at udsende tv. 2 dommere i Højesteret fandt derimod, at der ikke i straffelovens § 79, stk. 1, jf. § 78, stk. 2, er hjemmel til rettighedsfrakendelse over for juridiske personer, og at en sådan hjemmel heller ikke følger af en analogi af bestemmelsen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. september 2013 (PBN 2013-25-0140).
U 2014.1540 H.

Kan man forlange erstatning fra den danske stat i anledning af en i øvrigt lovlig beslutning om udlevering til strafforfølgning i udlandet med henvisning til, at det senere viste sig, at strafansvaret var forældet?

En erstatningssøgende dansk statsborgerperson var i Danmark blevet varetægtsfængslet i forbindelse med en anmodning fra USA om udlevering til strafforfølgning for narkotikakriminalitet. De danske myndigheders afgørelse om udlevering blev – efter at den var prøvet af by- og landsretten – effektueret, og den pågældende blev udleveret til USA. I USA besluttede en distriktsdomstol imidlertid, at straffesagen var forældet, og straffesagen blev herefter sluttet. Den danske statsborger rejste herefter krav mod anklagemyndigheden i Danmark om erstatning. Byretten fandt, at retsplejelovens § 1018 a fandt anvendelse for så vidt angår den del af frihedsberøvelsen, der havde fundet sted indtil afslutningen af de danske myndigheders undersøgelser vedrørende udlevering, men ikke i perioden herefter.

Et flertal i byretten fandt endvidere, at betingelserne for erstatning for denne frihedsberøvelse var opfyldt. Anklagemyndigheden ankede byrettens dom til landsretten, der blandt andet udtalte, at reglerne om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning i relation til udleveringssager må forstås således, at der alene kan tilkendes erstatning for de indgreb mv., der er foretaget i Danmark. Landsretten kom endvidere frem til, at det ikke er en betingelse for erstatning efter retsplejelovens § 1018 a, at betingelserne for udlevering ikke var opfyldt, og at den pågældende således som udgangspunkt havde krav på erstatning. Med henvisning til, at den pågældende havde udvist en adfærd, som gav anledning til varetægtsfængslingen, fandt landsretten imidlertid, at erstatningen skulle bortfalde, jf. retsplejelovens § 1018 a, stk. 3 (dissens). Procesbevillingsnævnet meddelte den danske statsborger tilladelse til anke til Højesteret.

Retten i Lyngbys dom af 8. februar 2013 (1-3433/2012).

Østre Landsrets dom af 4. oktober 2013 (S-508-13).

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. december 2013 (PBN 2013-25-0286).

Betinget udvisning af tyrkisk statsborger, der var født i Danmark, og som var idømt frihedsstraffe ved et stort antal domme.

En tyrkisk statsborger var født i 1978 i Danmark og opvokset her, bortset fra ophold i Tyrkiet i 1992, 1993 og 1998. Han var, fra han fyldte 15 år straffet ved 26 domme og var samlet idømt betinget og ubetinget frihedsstraf i ca. 16 år og havde afsonet fængsel i ca. 13 år. Han, der er stofmisbruger og har en frasepareret ægtefælle og 2 børn i Belgien, er senest idømt fængsel i 2 år. Byretten tog påstanden om ubetinget udvisning til følge (dissens), hvilket landsretten tiltrådte (dissens). Sagen blev indbragt for Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Højesteret udtalte, at der under hensyn til, at den tyrkiske statsborger var født i Danmark og opvokset her, må stilles meget strenge krav - afhængig af tilknytningen til Tyrkiet - til den kriminalitet, der kan føre til udvisning. Højesteret udtalte endvidere, at det kunne indgå i bedømmelsen af, om udvisning var proportional, at der ikke tidligere over for den tyrkiske statsborger var nedlagt påstand om udvisning eller betinget udvisning. Højesteret fandt efter en samlet bedømmelse, at der ikke var grundlag for udvisning. Der var herefter grundlag for betinget udvisning, jf.

udlændingelovens § 24 b, og den tyrkiske statsborger blev udvist betinget med en prøvetid på 2 år efter afsoning af straffen på 2 år.

Tilladelse til anke til Højesteret af 5. april 2013(PBN 2013-25-0322).

U 2013.2587 H.

4.3.2 Kære i straffesager

Kan forsvaret for flere sigtede udføres af advokater fra samme advokatkontor, når der er risiko for interessekonflikter?

I to straffesager, hvor der var flere sigtede, havde landsretten bestemt, at der ikke var sådanne interessekonflikter mellem de sigtede, at deres forsvar ikke kunne varetages af forsvarere fra samme advokatkontor. I den *første sag* var to brødre og en tredje person tiltalt for blandt andet drab efter straffelovens § 237. Den ene bror anmodede om beskikkelse af en forsvarer fra samme advokatkontor som broderens forsvarer. Byretten og landsretten fandt på baggrund af det oplyste om de tiltaltes forklaringer, at det ikke på dette tidspunkt var godtgjort, at der var sådanne interessekonflikter mellem de tiltalte, at deres forsvar ikke kunne varetages af forsvarere tilknyttet samme advokatkontor, og at det faktum, at de tiltalte er brødre, ikke ændrede herved. I den *anden sag* var to personer, sammen med 4 øvrige, sigtet for grov narkotikakriminalitet. Byretten havde ved en kendelse taget anklagemyndighedens protest mod beskikkelse af advokater fra samme advokatkontor som forsvarere for de to personer til følge og dermed tilbagekaldt beskikkelsen af den ene forsvarer. Landsretten ændrede byrettens kendelse, og anførte som begrundelse bl.a., at det ikke var påvist, at de to sigtede, som ikke havde ønsket at udtale sig om sigtelserne, havde modstridende interesser i sagen, hvorfor der ikke i medfør af retsplejelovens § 736, stk. 1, jf. § 734, stk. 2, eller dennes analogi, var grundlag for at tilbagekalde beskikkelsen af den ene forsvarer. Anklagemyndigheden kærede med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet landsrettens kendelser i begge sager til Højesteret. Højesteret henviste til de retsplejemæssige hensyn bag retsplejelovens § 734, stk. 2, og udtalte, at når flere sigtede i samme sag ønsker advokater fra samme kontor beskikket som forsvarere, er der et behov for særligt at sikre, at forsvaret for den enkelte tilrettelægges og fremstår som tilrettelagt

udelukkende i den enkelte sigtedes interesse og uafhængigt af forsvaret af de øvrige. De retsplejemæssige hensyn kan derfor begrunde, at beskikkelse af flere forsvarere fra samme kontor for flere sigtede i samme sag må nægtes, når de sigtedes interesser under sagen er modstridende, eller der er nærliggende risiko herfor. Højesteret bemærkede, at en sådan nærliggende risiko navnlig vil kunne være til stede, hvis der er tale om grov kriminalitet begået af flere i forening, f.eks. narkotikakriminalitet og personfarlige forbrydelser. Højesteret bemærkede endvidere, at hvis kriminaliteten samtidig er banderelateret, eller hvis der på anden måde er en særlig forbindelse mellem de sigtede, f.eks. i kraft af familierelationer, vil de retsplejemæssige hensyn i almindelighed føre til, at der ikke bør ske beskikkelse af flere forsvarere fra samme kontor, ligesom det også spiller en rolle, om de sigtede ikke eller kun i begrænset omfang har afgivet forklaring om egen eller andres rolle i hændelsesforløbet. Endelig bemærkede Højesteret, at det i sidste ende beror på en konkret vurdering af samtlige sagens omstændigheder, om der på grund af risiko for interessekonflikter er grundlag for at afslå beskikkelse. I den *første sag* fandt Højesteret, at der under de foreliggende omstændigheder – hvor der var der rejst tiltale for meget grov, personfarlig kriminalitet begået af flere i forening, og hvor de pågældende var brødre og kun i begrænset omfang havde afgivet forklaring – ikke burde være sket beskikkelse af advokater fra samme advokatkontor. Tilsvarende fandt Højesteret i *den anden sag*, at der var rejst sigtelse for grov narkotikakriminalitet begået af flere i forening, og at de sigtede kun i begrænset omfang havde afgivet forklaring, hvorfor der heller ikke i denne sag burde være sket beskikkelse af advokater fra samme advokatkontor.

Tilladelser til kære til Højesteret af 26. juni 2013 (PBN 2013-26-0015) og 16. august 2013 (PBN 2013-26-0024).

U 2014.903 H og U 2014.905 H.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i en *tredje sag* om samme problemstilling har meddelt en tiltalt tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse, der er afsagt af Østre Landsret den 14. august 2013. Sagen for Højesteret er dog efterfølgende hævet.

Retten på Frederiksbergs kendelse af 28. juni 2013 (2/3830/2013).

Østre Landsrets kendelse af 14. august 2013 (S-1985-13).

Tilladelse til kære til Højesteret af 26. september 2013 (PBN 2013-25-0161).

Det bemærkes endvidere, at Procesbevillingsnævnet meddelte en sigtet tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse afsagt af landsretten i en *fjerde sag* om samme problemstilling, men hvor de pågældende advokater, som ønskede at repræsentere de sigtede, var i kontorfællesskab med hver deres personligt ejede advokatfirma. Højesteret fastslog i denne sag, at advokaternes kontorfællesskab udadtil fremstod som én og samme advokatvirksomhed, og at der under de foreliggende omstændigheder, hvor der var rejst sigtelse for grov narkotikakriminalitet begået af flere i forening, og de sigtede kun i begrænset omfang havde afgivet forklaring, ikke burde være sket beskikkelse af advokater fra samme kontorfællesskab.

Tilladelse til kære til Højesteret af 13. november 2013 (PBN 2013-25-0270).
U 2014.1343 H.

Varetægtsfængsling af EU-borger i straffesag om betleri

En rumænsk statsborger blev efter at have været i Danmark i ca. 5 måneder anholdt og sigtet for overtrædelse af straffelovens § 197, ved at have betlet eller forsøgt at betle penge fra tilfældige forbipasserende, uagtet at han tidligere var meddelt advarsler mod dette. Anklagemyndigheden begærede rumæneren varetægtsfængslet i medfør af udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1. Byretten fandt efter en samlet vurdering af rumænerens adfærd og oplysningerne om hans personlige forhold, at EU's opholdsdirektiv ikke var til hinder for udvisning, da der fandtes bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod ville begå ny kriminalitet, og at han således ved sin personlige adfærd, udgjorde en sådan trussel mod den offentlige orden, og at dette havde en sådan styrke, at truslen kunne begrunde en udvisning af ham. Betingelserne for varetægtsfængsling i medfør af udlændingelovens § 35, stk. 1, nr. 1, var således efter byrettens opfattelse opfyldt. Landsretten løslod den nu tiltalte rumæner med den begrundelse, at opholdsdirektivet var til hinder for udvisning. Byretten afsagde herefter dom i straffesagen, hvorefter rumæneren blev straffet med 7 dages fængsel, men frifundet for udvisningspåstanden. Procesbevillingsnævnet meddelte anklagemyndigheden tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om løsladelse i sagen. Byrettens dom i sagen er af anklagemyndigheden desuden anket til landsretten, som har sat sagen i bero på Højesterets afgørelse af spørgsmålet om varetægtsfængsling.

Københavns Byrets kendelse af 4. oktober 2013 (SS 94-24382-13).

Østre Landsrets kendelse af 11. oktober 2013 (S-2990-13).

Tilladelse til kære til Højesteret af 4. december 2013 (PBN 2013-26-0033).

Var der grundlag for at tillade anonymitet for 5 vidner i en sag om indsamling af midler til PKK?

I en nævnings sag i byretten mod i alt 11 tiltalte om overtrædelse af straffelovens § 114 b, stk. 2, i forbindelse med indsamling af midler til PKK havde 5 vidner til politiet forklaret, at de var blevet kontaktet af nogle af de tiltalte i indsamlingsøjemed. Vidnerne kendte hver især en eller flere af de tiltalte, og det kunne lægges til grund, at de tillige ville være kendt for nogle af de tiltalte, hvis disse måtte få oplysning om deres identitet. De 5 vidner gav udtryk for, at de frygtede for deres sikkerhed, og anklagemyndighedens begærede i medfør af retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2, anonymitet for disse vidner. Byretten tog imidlertid ikke begæringen til følge blandt andet med henvisning til, at der ikke var påvist sikre konkrete omstændigheder, der med styrke talte for, at afgørende hensyn til vidnernes sikkerhed gjorde anonymitet påkrævet, og at den omstændighed, at sagen angik overtrædelse af straffelovens § 114 b, nr. 2, ikke kunne føre til en anden vurdering. Anklagemyndigheden kærede byrettens afgørelse til landsretten, der ændrede byrettens kendelse og bestemte, at de fem vidners navne, stillinger og bopæle ikke måtte oplyses for de tiltalte, at de tiltalte skulle forlade retslokalet, mens de fem vidner afhørtes, jf. retsplejelovens § 856, stk. 4, og at afhøringen skulle ske for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 29, stk. 3, 3. pkt. Det fremgik af landsrettens kendelse, at landsretten herved havde foretaget en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder særligt at straffesagen vedrørte organiseret kriminalitet, sagens alvor og kredsen af tiltalte, som havde haft kontakt med vidnerne i forbindelse med indsamling, og landsretten fandt, at risikoen for repressalier medførte, at afgørende hensyn til vidnernes sikkerhed gjorde anonymitet påkrævet. En af de tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret, der udtalte, at tiltalte i straffesager som udgangspunkt har ret til at kende identiteten på de vidner, som afgiver forklaring, og at der – uanset sagens karakter – ikke var tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at der i denne sag var en sådan trussel mod de fem vidner, at afgørende hensyn til deres sikkerhed gjorde anonymitet påkrævet. Højesteret henviste herved til, at der ikke forelå oplysninger om, at PKK i Danmark anvendte

afstraffelse over for personer, der ikke betalte til PKK, ligesom der ikke forelå oplysninger om konkrete trusler mod de fem vidner. Højesteret stadfæstede herefter byrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 21. november 2013 (PBN 2013-25-0207).

U 2014.1437/1H.

Kunne politiet foretage ransagning hos en person alene på grundlag af et anonymt tip om, at personen havde en pistol?

Politiet modtog en morgen en telefonisk anmeldelse fra en person, der ikke ønskede at oplyse sit navn, om, at en navngiven person, der var tidligere straffet – men ikke for overtrædelse af våbenlovgivningen – var i besiddelse af en pistol. Politiet opsøgte umiddelbart efter anmeldelsen den pågældende, som blev sigtet for overtrædelse af våbenloven, og ransagede med den pågældendes samtykke dennes bolig uden forudgående indhentelse af retskendelse. Ved ransagningen fandtes ingen våben men alene en række andre effekter af politimæssig interesse, herunder tyvekoster. Den pågældende anmodede efterfølgende om, at ransagningen blev forelagt retten. Byretten, der blandt andet fandt, at den pågældende på tidspunktet for politiets beslutning om ransagning med rimelig grund var mistænkt for overtrædelse af våbenloven eller straffelovens § 192 a, godkendte ransagningen. Byrettens afgørelse blev stadfæstet af landsretten med samme begrundelse vedrørende mistankegrundlaget som i byretten. Procesbevillingsnævnet meddelte personen tilladelse til at kære landsrettens afgørelse til Højesteret, der kom frem til, at det ikke var godtgjort, at der forelå et mistankegrundlag, som opfyldte kravene i retsplejelovens § 794, stk. 1, nr. 1. Højesteret lagde herved vægt på, at der var ikke i sagen var fremlagt nærmere oplysninger om den anonyme henvendelse, herunder om hvorvidt politiet havde kendskab til den anonyme anmelders identitet, hvad den pågældende baserede sine oplysninger på, og om politiet skønnede kilden troværdig. Der forelå heller ingen oplysninger i øvrigt, som kunne begrunde en mistanke om, at personen skulle have været i besiddelse af en pistol.

Tilladelse til kære til Højesteret af 22. februar 2013 (PBN 2012-25-0350).

U 2013.3047/2 H.

5 NÆVNETS VIRKSOMHED I 2013 I AFDELINGEN FOR FRI PROCES

5.1 Generelt

De nye regler om fri proces og dermed etableringen af nævnets afdeling for fri proces trådte som nævnt først i kraft med virkning fra 1. januar 2007.

Nævnet har i 2013 afholdt 39 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2013 var 131 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2013 modtaget 1.081 sager om fri proces.

Til sammenligning modtog nævnet i 2007 – 2012 følgende antal sager:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal sager	1.023	1.084	1.124	1.268	1.147	1.170

Her er de modtagne sager fra 2007 til 2013 illustreret i et søjlediagram:

Der er i 2013 blevet afsluttet 993 sager. Heraf er 98 sager blevet afgjort uden nævnens behandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2013 219 uafsluttede sager.

5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2013

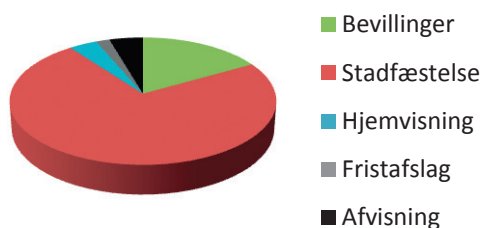
Nævnet har i 2013 afgjort 895 sager, der fordeler sig således:

	Bevillinger ¹	Stadfæstelse	Hjemvisning ¹	Fristafslag	Afvisning ²	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	118	513	27	13	32	703
Fri proces til appelsager	35	136	7	1	4	183
Genoptagelsesklager	0	3	0	0	0	3
Aktindsigtsklager	0	6	0	0	0	6

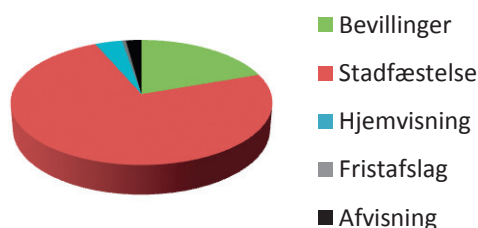
¹ I tallene for bevillinger og hjemvisning indgår også delvis bevillinger eller hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

² Gruppen dækker bl.a. over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling, hvor retssagen er afsluttet ved forlig, der omfatter sagens omkostninger. Gruppen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning.

1. instans sager

Fri proces til appelsager

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets afdeling for apeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Før 2011 blev den gennemsnitlige sagsbehandlingstid beregnet ud fra antal afsluttede sager i oktober kvartal. Fra 2011 er sagsbehandlingstiden beregnet ud fra antal afsluttede sager over hele året.

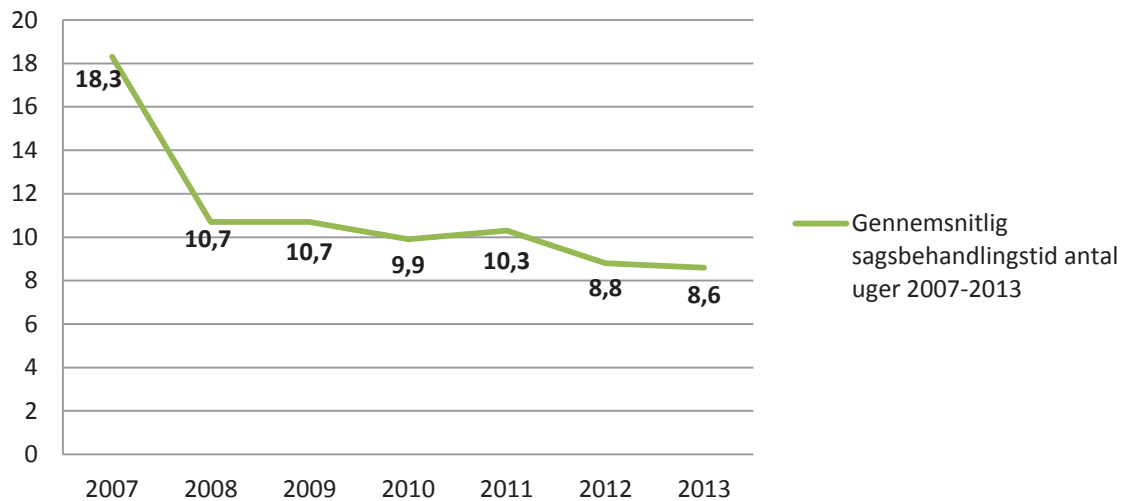
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2013 (993 sager) i afdelingen for fri proces har givet følgende resultat:

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	16 %
Under 6 uger	39 %
Under 8 uger	55 %
Under 10 uger	65 %
Under 12 uger	76 %
Under 14 uger	81 %
Under 16 uger	90 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	993

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces er i 2013 på 8,6 uger. Der er således tale om et fald på 0,2 uge i forhold til 2012, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 8,8 uger. Tallene viser desuden, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces i perioden siden etableringen af afdelingen i 2007 er blevet mere end halveret.

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid antal uger 2007-2013

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger. Nævnet vil derfor i 2013 fortsat have fokus på at nedbringe den gennemsnitlige sagsbehandlingstid.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse og aktindsigt

Det bemærkes, at nævnets behandling af sager om anmodning om genoptagelse og af sager om anmodning om aktindsigt indtil 1. januar 2012 blev journaliseret under den tidligere sag. Med virkning fra 1. januar 2012 har nævnet journaliseret anmodning om genoptagelse og anmodning om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 1.081 i 2013 modtaget 121 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces. Nævnet har i 2013 afgjort 123 anmodninger om genoptagelse. Der henstod således 2 uafsluttede sager for året før ved begyndelsen af 2013. De 123 anmodninger om genoptagelse blev afgjort med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 8,6 uger. Den forholdsvis lange sagsbehandlingstid for genoptagelsessager skyldes især, at enkelte sager har været undergivet lang tids sagsbehandling i nævnet grundet særlige forhold.

Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 123 afsluttede sager om genoptagelse meddelte formanden i henhold til ovennævnte bemyndigelse afslag på genoptagelse i 58 sager. 2 sager blev tilbagekaldt, og 5 sager blev tilbagesendt til Civilstyrelsen til fornyet behandling.

I 58 sager blev anmodningen om genoptagelse behandlet på et nævnsmøde. I alle 58 sager besluttede nævnet at genoptage sagen, fordi der forelå væsentlige nye oplysninger. I 30 af disse sager fastholdt nævnet de tidligere meddelte afslag, og i 27 sager meddelte nævnet bevilling. 1 sag blev genoptaget og hjemvist til fornyet behandling i Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2013 desuden modtaget 32 anmodninger om aktindsigt. Nævnet har i 2013 behandlet 33 anmodninger om aktindsigt. Der henstod således 1 uafsluttet sag fra året før. Sagerne blev afsluttet med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,6 uger.

5.2 Fri proces til sager i 1. instans

5.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 96 sager efter retsplejelovens § 325.

Heraf omhandlede 21 sager betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen. Nævnet stadfæstede alle 21 sager under henvisning til, at denne betingelse ikke var opfyldt. I 18 af de 21 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse i henhold til retsplejelovens § 329.

75 sager vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces.

Nævnet stadfæstede herunder 67 sager under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, og hjemviste 8 sager, idet nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. I 30 af de 67 sager traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

En oversigt over antal bevillinger mv. i tidligere år fremgår af årsberetningerne for årene 2007-2012.

5.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet realitetsbehandlede 471 sager efter retsplejelovens § 328 i 2013.

Nævnet meddelte bevilling i 94 sager, heraf 47 under henvisning til bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadeslidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemaal eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

Nævnet stadfæstede 362 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, heraf 119 sager, der var omfattet af retsplejelovens § 328, stk. 3. I 48 sager blev fri proces afslået under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. I 11 af de 48 sager blev der endvidere meddelt afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

15 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling, heraf 5 sager under henvisning til, at sagen var omfattet af reglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. 4 sager blev hjemvist, idet nævnet fandt, at ansøgningen ikke kunne afslås under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. 6 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen til behandling efter retsplejelovens § 328 under henvisning til andre årsager.

Af de i alt 471 sager vedrørende retsplejelovens § 328 blev der i 47 sager tillige meddelt afslag efter retsplejelovens § 329.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	11	32	0
Erhvervsforhold	1	48	4
Erstatning, personskade	41	95	5
Erstatning, rådgiveransvar	0	3	0
Erstatning, andet	4	20	0
Familie- og arveret	7	30	1
Fast ejendom	1	9	0
Formueret	3	27	0
Forældremyndighed og bopæl	11	14	4
Injurier	0	0	0
Lejeret	11	36	0
Skatteret	0	5	0
Sociale ydelser	3	16	0
Strafbare forhold	0	7	0
Udlændingeret	0	9	0
Andet	1	11	1
I alt	94	362	15

5.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 82 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329. I 24 sager blev der meddelt bevilling. I 54 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329. 4 sager blev hjemvist til Civilstyrelsen.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	2	3	0
Erhvervsforhold	0	0	0
Erstatning, personskade	5	7	1
Erstatning, rådgiveransvar	0	2	0
Erstatning, andet	2	25	0
Familie- og arveret	1	1	0
Fast ejendom	2	2	0
Formueret	7	8	1
Forældremyndighed og bopæl	0	0	0
Injurier	0	0	0
Lejeret	0	1	0
Skatteret	0	0	0
Sociale ydelser	3	0	0
Strafbare forhold	0	1	0
Udlændingeret	0	0	0
Økonomiske betingelser	0	0	2
Andet	2	4	0
I alt	24	54	4

5.2.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 9 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. I alle 9 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse.

5.3 Fri proces til appelsager

5.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 27 sager efter retsplejelovens § 325.

Sagerne vedrørte opfyldelsen af de økonomiske betingelser for fri proces samt betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostningerne, der er forbundet med sagen. Nævnet stadfæstede 18 afgørelser under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. I 9 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste 3 sager til Civilstyrelsen til fornyet behandling, idet nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. Nævnet stadfæstede 6 afgørelser under henvisning til, at ansøgeren havde en retshjælpsforsikring. Nævnet traf tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329 i disse 6 sager.

5.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet realitetsbehandlede i 2013 133 sager efter retsplejelovens § 328. Nævnet meddelte bevilling i 29 sager. Nævnet afslog fri proces i 100 sager under henvisning til retsplejelovens § 328 og hjemviste 4 sager til Civilstyrelsen.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	2	0
Erhvervsforhold	0	3	0
Erstatning, personskade	5	12	0
Erstatning, andet	1	2	0
Erstatning, rådgiveransvar	1	1	0
Familie- og arveret	6	13	1
Fast ejendom	0	3	0
Formueret	0	4	0
Forældremyndighed og bopæl	14	46	3
Injurier	0	1	0
Lejeret	2	7	0
Skatteret	0	1	0
Sociale ydelser	0	1	0
Strafbare forhold	0	1	0
Udlændingeret	0	0	0
Andet	0	3	0
I alt	29	100	4

5.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 17 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte fri proces i 6 sager. Der blev i 11 sager meddelt afslag i medfør af denne bestemmelse.

Sagerne fordeler sig som følger:

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Ansættelsesret	0	1	0
Erhvervsforhold	0	0	0
Erstatning, personskade	1	2	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	1	0	0
Familie- og arveret	0	1	0
Fast ejendom	3	2	0
Formueret	0	2	0
Forældremyndighed og bopæl	0	1	0
Injurier	0	0	0
Lejeret	0	0	0
Skatteret	0	1	0
Sociale ydelser	1	0	0
Strafbare forhold	0	0	0
Udlændingeret	0	0	0
Andet	0	0	0
I alt	6	11	0

5.3.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2013 realitetsbehandlet 1 sag efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på godtgørelse.

5.4 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse

Procesbevillingsnævnet har i 2013 behandlet 3 klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på genoptagelse. I alle sagerne stadfæstede nævnet styrelsens afgørelse.

5.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2013 behandlet 6 klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt. I alle sagerne stadfæstede nævnet styrelsens afgørelse.

6 KONKRETE SAGER, DER ER AFGJORT I 2013 I AFDELINGEN FOR FRI PROCES

6.1 Generelt

Årsberetningen for 2013 indeholder referater af udvalgte sager, der er afgjort i afdelingen for fri proces i 2013.

Retsplejelovens regler om fri proces er placeret i lovens kapitel 31 og § 500. Reglerne er medtaget som bilag 8.4 til årsberetningen. Bekendtgørelse om fri proces er medtaget som bilag 8.5.

6.2 Processuelle spørgsmål

6.2.1 Afvisning som følge af for sent søgt

Ansøgning om fri proces var indgivet for sent

Civilstyrelsen havde ved afgørelse af 2. december 2013 afslået ansøgningen om fri proces til en sag om betaling af løn med henvisning til, at der var søgt om fri proces for sent. Klager havde indgivet stævning i sagen den 6. marts 2013. Klager indgav dog først ansøgning om fri proces til sagen til Civilstyrelsen den 14. november 2013. Sagen skulle hovedforhandles den 5. december 2013. Klager påklagede den 4. december 2013 Civilstyrelsens afgørelse til Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse. Procesbevillingsnævnet bemærkede i sin afgørelse, at det efter praksis som udgangspunkt er en betingelse for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 328, jf. § 325, samt efter § 329, at ansøgningen herom er modtaget i tilstrækkelig god tid inden hovedforhandlingen, således at fri proces myndighederne med rimelighed kan nå at behandle ansøgningen forinden. Nævnet fandt, at der ikke var oplyst om forhold, der gjorde, at det kunne anses for undskyldeligt, at der først den 14. november 2013 blev søgt om fri proces til sagen i Civilstyrelsen. Allerede af den grund fandt nævnet, at der ikke kunne meddeles fri proces.

Afgørelse af 16. december 2013 (PBN 2013-31-0876) (Civilstyrelsen 13-210-02604).

6.2.2 Klagefristen overskredet

Klage blev modtaget efter klagefristens udløb, efter oprindelig rettidig klage var blevet tilbagekaldt

Civilstyrelsen havde ved afgørelse af 19. september 2012 meddelt klager afslag på fri proces. Klager klagede rettidigt til Procesbevillingsnævnet, men tilbagekaldte i et brev af 14. januar 2013 klagen. Efterfølgende ca. 4 måneder senere anmodede klager om realitetsbehandling af sin klage, idet han ønskede at annullere sin tilbagekaldelse. Han oplyste, at baggrunden for tilbagekaldelsen var, at han blevet grebet af panik, da han på internettet havde læst om retssager, der trak ud i årevis. Han oplyste, at han nu efter råd fra sin advokat var kommet på andre tanker. Nævnet besluttede at meddele klager afslag med henvisning til, at klagefristen ikke var overholdt, jf. retsplejelovens § 328, stk. 5, 2. pkt. Nævnet vejledte desuden klager om muligheden for at få sagen genoptaget i Civilstyrelsen.

Afgørelse af 28. august 2013 (PBN 2013-31-0336) (Civilstyrelsen 12-210-27369).

6.3 Retsplejelovens § 325

6.3.1 Økonomiske betingelser for fri proces, uvæsentlige sagsomkostninger

Sagsomkostninger ikke uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlag

Civilstyrelsen havde afslået ansøgningen om fri proces til en småsag med påstand om betaling af 6.871,94 kr. for en tilstandsrapport og en el-installationsrapport under henvisning til, at omkostningerne skønnedes at blive uvæsentlige i forhold til indkomstgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2. Det var oplyst, at klager modtog kontanthjælp med 124.920 kr. om året. Nævnet fandt, at omkostningerne ved sagen ikke kunne anses for at være uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget. Nævnet hjemviste derfor sagen til Civilstyrelsen, således at styrelsen kunne tage stilling til, om betingelserne for at meddele fri proces i øvrigt var opfyldt.

Afgørelse af 9. oktober 2013 (PBN 2013-31-0631) (Civilstyrelsen 13-210-01218).

6.4 Retsplejelovens § 328

6.4.1 Retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, erhvervsager

Afslag på fri proces til tidligere erhvervsdrivende i erstatningssag mod revisor

Civilstyrelsen havde meddelt klager afslag på fri proces under henvisning til retsplejelovens § 328, stk. 4, stk. 1. Klager havde drevet ejendomsmæglervirksomhed, og han solgte af helbredsmæssige årsager virksomheden. I den forbindelse blev klageren rådgivet af en revisor vedrørende kurssætning af et pantebrev, som udgjorde en del af overdragelsessummen for virksomheden. Denne kurssætning blev efterfølgende tilsidesat af skattemyndighederne, og klager blev sat i skat af pantebrevets pålydende værdi. Klager ønskede herefter at rejse erstatningskrav mod revisoren. Nævnet fandt, at der var tale om et krav, der udsprang af klagers erhvervsvirksomhed. Nævnet fandt endvidere, at der ikke var omstændigheder i sagen, der gav grundlag for undtagelsesvist at bortse fra sagens erhvervmæssige karakter. Nævnet stadfæstede derfor Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 6. november 2013 (PBN 2013-31-0680) (Civilstyrelsen 13-210-00998).

Ikke grundlag for erhvervsafslag til ansat i konkursbo – sag hjemvist til fornyet behandling i Civilstyrelsen

Civilstyrelsen meddelte klager afslag på fri proces med henvisning til, at sagen udsprang af klagers erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag). Klager var gået konkurs med sin personligt drevne landbrugsvirksomhed, og han blev efterfølgende ansat af konkursboet til at hjælpe med at drive gården videre. Efter ca. 8 måneder blev klageren opsagt af konkursboet. I den forbindelse opstod der tvist om, hvorvidt klageren var berettiget til bl.a. løn og feriegodtgørelse i en opsigelsesperiode, og om hvorvidt han var berettiget til en godtgørelse for manglende ansættelsesbevis. Nævnet fandt, at sagen *ikke* udsprang af klagers erhvervsvirksomhed, men at den derimod måtte behandles efter formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3, idet sagen vedrørte krav, der udsprang af opsigelse fra et ansættelsesforhold. Nævnet hjemviste derfor sagen til Civilstyrelsen, således at styrelsen kunne tage stilling til, om klager i øvrigt opfyldte betingelserne for fri proces.

Afgørelse af 1. november 2013 (PBN 2013-31-0664) (Civilstyrelsen 13-210-01750).

Afslag på fri proces til bestyrelsesformand i håndboldklub

Civilstyrelsen havde afslået ansøgningen under henvisning til retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, da Civilstyrelsen fandt, at kravet i sagen havde forbindelse med klagers tidligere bierhverv som bestyrelsesformand i anpartsselskabet. Klager havde søgt om fri proces til en sag anlagt af en tidligere håndboldtræner mod bl.a. klager vedrørende krav som følge af dispositioner, der var foretaget af klager som bestyrelsesformand for det senere konkursramte anpartsselskab, hvis formål var at drive virksomhed som håndboldklub, men også at arbejde for positive værdier og ”glæden ved håndboldspillet”. Det fremgik af sagen, at man i selskabet budgetterede med sponsorindtægter for i alt 7,6 mio. kr. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 15. december 2013 (PBN 2013-31-0021) (Civilstyrelsen 12-210-28811).

6.5 Retsplejelovens § 329

Fri proces efter retsplejelovens § 329 til to sager om fratagelse af autorisation som læge

Civilstyrelsen havde afslået ansøgningerne om fri proces under henvisning til retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, og retsplejelovens § 329. Klager havde søgt om fri proces til to sager ved Østre Landsret, der omhandlede fratagelse af klagers lægeautorisation. Sagerne var blevet henvist til Østre Landsret i medfør af retsplejelovens § 226, stk. 1. Østre Landsret havde i medfør af retsplejelovens § 259 beskikket en advokat til at søge om fri proces på vegne af klager. Tilbage i 2005 besluttede Sundhedsstyrelsen at fratage klagers lægeautorisation midlertidigt efter centralstyrelseslovens § 7, da Sundhedsstyrelsen fandt, at klager var til overhængende fare for sine patienter. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse besluttede i 2006 at stadfæste den midlertidige fratagelse. Klager lagde herefter sag an mod både Sundhedsstyrelsen og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, idet klager mente, at betingelserne for at foretage en midlertidig fratagelse ikke var opfyldt (j.nr. 2012-31-1026). Samtidig lagde Ministeriet for Sundhed og

Forebyggelse sag an mod klager med påstand om permanent fratagelse af klagers lægeautorisation (j.nr. 2013-31-0144).

Nævnet fandt, at der forelå særlige grunde til at meddele klager fri proces i begge sager, jf. retsplejelovens § 329.

Afgørelser af 25. marts 2013 (PBN 2012-31-1026 og 2013-31-0144) (Civilstyrelsen 08-210-11863).

Fri proces til et dødsbo efter retsplejelovens § 329 i en sag om erhvervsevnetabserstatning

Civilstyrelsen havde meddelt dødsboet efter skadelidte afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 329 i en sag, hvor skadelidtes kræftsygdom ved en fejl ikke var blevet opdaget efter undersøgelse på to hospitaler. Boet ønskede at føre sag mod Patientskadenævnet med påstand om, at boet var berettiget til tab af erhvervsevne svarende til et erhvervsevnetab på 100 %. Patientskadeankenævnet havde truffet afgørelse om, at boet efter skadelidte fik udbetalt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste frem til skadelidtes død. For så vidt angår spørgsmålet om erhvervsevnetabserstatning fandt Patientskadeankenævnet, at der ikke var grundlag for at udbetale erstatning til boet. Dødsboet gjorde i klagen over Civilstyrelsens afgørelse gældende, at sagen var principiel, idet Patientskadenævnets afgørelse var udtryk for en praksisændring, hvorefter der nu ikke længere ydes erstatning for erhvervsevnetab i sager, hvor skadelidte afgår ved døden, inden erhvervsevnetabet er blevet bedømt. Nævnet fandt, at betingelserne for at meddele fri proces til dødsboet efter skadelidte i medfør af retsplejelovens § 329 var opfyldt.

Afgørelse af 7. november 2013 (PBN 2013-31-0701) (Civilstyrelsen 13-210-01034).

Fri proces efter retsplejelovens § 329 til to ankesager med påstand om ophævelse af byretsdom og hjemvisning til fornyet behandling grundet byretsdommers inhabilitet

Civilstyrelsen havde afslået de to klageres ansøgninger om fri proces til ankesager under henvisning til, at sagerne udsprang af klageres erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, ligesom der blev meddelt afslag efter retsplejelovens § 329. Klagerne var ved byretten først ved en straffesag blevet idømt fængsel i henholdsvis 3 og 4 år for bl.a. skyldnersvig. Konkursboet rejste efterfølgende erstatningskrav på baggrund af straffesagens resultat mod klagerne ved samme byret. Under erstatningssagernes behandling ved byretten medvirkede den samme byretsdommer, der som retsformand havde medvirket i straffesagen mod de pågældende. Ved byrettens dom i erstatningssagerne blev konkursboets påstande om erstatning taget til følge. Klagerne nedlagde under ankesagen påstand om, at byrettens dom i erstatningssagerne blev ophævet, og at sagerne blev hjemvist til fornyet behandling ved byretten. Klagerne gjorde i den forbindelse gældende, at byretsdommeren havde været inhabil under erstatningssagernes behandling ved byretten. Nævnet meddelte i medfør af retsplejelovens § 329 klagerne fri proces til under ankesagerne at nedlægge påstand om ophævelse af byretsdommen og hjemvisning af sagerne til fornyet behandling ved byretten.

Afgørelser af 17. oktober 2013 (PBN 2013-32-0175 og 2013-32-0176) (Civilstyrelsen 13-210-00534 og 13-210-00149).

Afslag på fri proces efter § 329 – ikke tale om ekstraordinært store omkostninger

Civilstyrelsen havde fundet, at der var tale om ekstraordinært store sagsomkostninger i sagen, men havde afslået ansøgningen under henvisning til, at klager ikke havde udsigt til medhold i sagen. Klager havde søgt fri proces til en sag mod et forsikringsselskab med påstand om betaling af 1.445.600 kr. i godtgørelse for varigt mén og erstatning for erhvervsevnetab i anledning af et trafikuheld. Klager havde retshjælpsdækning til sagen med 130.000 kr., men søgte om fri proces, da sagens omkostninger formentlig ville overstige retshjælpsforsikringens maksimum. Klager – der var gift og havde et barn under 18 år – overskred indtægtsgrænsen med ca. 15.000 kr. i 2012 og med ca. 17.500 kr. i 2013, og opfyldte således ikke de økonomiske betingelser for fri proces. Nævnet fandt, at der ikke

var tale om ekstraordinært store sagsomkostninger i sagen. Nævnet stadfæstede således Civilstyrelsens afgørelse med ændret begrundelse. Nævnet fandt, at de økonomiske betingelser for fri proces, jf. retsplejelovens § 325 ikke var opfyldt, og at betingelserne for at meddele fri proces efter retsplejelovens § 329 på grund af ekstraordinært store sagsomkostninger ikke var opfyldt.

Afgørelse af 21. februar 2013 (PBN 2012-31-0938) (Civilstyrelsen 12-210-28463).

6.6 Klager over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt

Stadfæstelse af Civilstyrelsens afslag på aktindsigt under henvisning til, at der var tale om interne arbejdsdokumenter

Klager havde anmodet om partsaktindsigt hos Civilstyrelsen i sin sag om fri proces. Civilstyrelsen havde i den forbindelse meddelt aktindsigt, men undtaget 2 dokumenter ”Ministernotits” og ”Ministerforelæggelse” med henvisning til, at der var tale om interne arbejdsdokumenter, jf. forvaltningslovens § 12. Det fremgik, at dokumenterne var oversendt og påtegnet i Justitsministeriets departement og af justitsministeren. Klager gjorde navnlig gældende, at der ikke var tale om interne dokumenter, idet Civilstyrelsen og Justitsministeriet/justitsministeren ikke var samme myndighed. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Afgørelse af 19. september 2013 (PBN 2013-33-006) (Civilstyrelsen 11-210-24587).

6.7 Tilbagekaldelse af bevilling af fri proces

Tilbagekaldelse af bevilling i medfør af retsplejelovens § 331, stk. 7

Civilstyrelsen meddelte i første omgang den 30. november 2012 en forening afslag på fri proces til et gruppesøgsmål mod en pensionskasse under henvisning til, at der pågik forligsforhandlinger mellem pensionskassen og Forbrugerombudsmanden vedrørende den i sagen omstridte ydelsesgaranti. Foreningen påklagede afgørelsen til Procesbevillingsnævnet, som fandt, at der ikke var grundlag for at afslå ansøgningen under henvisning til forligsforhandlingerne. Nævnet hjemviste derfor den 29. april 2013 sagen, således at Civilstyrelsen kunne tage stilling til, om betingelserne for fri proces i øvrigt var opfyldt (PBN 2012-31-1061). Civilstyrelsen meddelte herefter den 24. maj 2013 foreningen fri proces til de indledende sagsskridt, herunder indgivelse af stævning i gruppesøgsmålet. Civilstyrelsen blev først efterfølgende via artikler i pressen opmærksom på, at der den 2. maj 2013 – kun tre dage efter Procesbevillingsnævnets hjemvisning af sagen – mellem pensionskassen, Forbrugerombudsmanden og foreningen var blevet indgået aftale om den ophævede ydelsesgaranti. Civilstyrelsen tilbagekaldte efterfølgende i medfør af retsplejelovens § 331, stk. 7, bevillingen om fri proces under henvisning til, at foreningen ikke oplyste Civilstyrelsen om, at foreningen havde indgået en aftale med pensionskassen og Forbrugerombudsmanden om den ophævede ydelsesgaranti, og at foreningen herved i henhold til aftalen fraskrev sig muligheden for at føre retssager om afskaffelse af de i fri processagen omhandlede ydelsesgarantier, herunder som grupperepræsentant i gruppesøgsmål. Det blev i klagen over Civilstyrelsens afgørelse navnlig anført, at den indgåede aftale var en betinget aftale, hvorfor der ikke var endelig sikkerhed for, at foreningen ikke kunne ende i en situation, hvor sagsførelse i form af gruppesøgsmål ville kunne finde sted, hvorfor der ikke havde været grundlag for at tilbagekalde bevillingen.

Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om tilbagekaldelse.

Afgørelse af 18. september 2013 (PBN 2013-31-0386) (Civilstyrelsen 12-210-26711).

Tilbagekaldelse af bevilling idet der var indgået forlig i sagen, der omfattede sagsomkostningerne

Procesbevillingsnævnet havde meddelt klager fri proces i medfør af retsplejelovens § 328. Efterfølgende modtog Procesbevillingsnævnet udskrift af retsbogen fra byretten, hvoraf fremgik, at sagen var blevet forligt inden Procesbevillingsnævnets behandling af sagen med vilkår i forliget om, at modparten skulle betale sagsomkostninger til klager. Procesbevillingsnævnet meddelte herefter klagers advokat, at nævnet tilbagekaldte bevillingen af fri proces, jf. retsplejelovens § 331, stk. 7, idet klager i forbindelse med sagens behandling i nævnet ikke havde oplyst, at sagen var blevet forligt med vilkår om sagsomkostninger, og retten således ikke kunne træffe afgørelse om sagsomkostninger efter retsplejelovens § 332. De forudsætninger under hvilke, bevillingen af fri proces blev meddelt af nævnet, viste sig således ikke at være til stede.

Afgørelse af 7. oktober 2013 (PBN 2013-31-0588) (Civilstyrelsen 13-210-01659).

7 LITTERATUR

7.1 Litteratur om apeltilladelser

Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: *Gælder den nye apeltilladelse i små sager også for fogedrets-, skifterets- og tinglysningsafgørelser?*

Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: *Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.*

Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: *De nye regler om apeltilladelse i civile retssager.*

Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: *Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.*

Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: *Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.*

Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: *Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.*

Jens Anker Andersen i Auktioner, 3. udgave, 1996, side 451-454 og 456-463.

Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: *Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.*

Bernhard Gomard m.fl. i Fogedret, 4. udgave, 1997, side 416-417.

Jens Anker Andersen i Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave, 1997, side 314-316 og 319-320.

Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: *Nogle bemærkninger om apeltilladelse i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.*

Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: *Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.*

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1996, side 23-26, om nævnets praksis i sager om 2. instansbevilling i straffesager, og bilag 8, oversigt over ansøgninger om 3. instansbevilling i forældremyndighedssager, som er realitetsbehandlet i 1996.

Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: *Procesbevillingsnævnets praksis.*

Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: *Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.*

Procesbevillingsnævnets årsberetning 1997, side 90-91, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i de straffesager, som landsretterne har behandlet i 1996 og 1997 efter meddelt 2. instansbevilling.

- Procesbevillingsnævnets årsberetning 1998, side 96, skematisk oversigt over landsretternes afgørelser i civile sager, hvori der er meddelt 2. instansbevilling i 1996, 1997 og 1998. 63
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch, *Procesbevillinger (GadJura)*, 1998.
- Erik Werlauff i *Juristen* 1999, nr. 8, side 326-332: *Anmeldelse af Ole Dybdahl og Hans Kardel, Procesbevillinger.*
- Torben Jensen i *Højesteret og retsplejen (GadJura)*, 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1999 B, side 387-394: *Om kære til Højesteret i civile sager.*
- Lindencrone og Werlauff i *Dansk retspleje*, 2. udgave (GadJura), 2000, side 26-28, 296-301, 306-307, 310, 396-397, 542, 547, 629-630.
- Bjarne Christensen i *Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag)*, 2000, side 337-338.
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2000 B, *Den særlige Klageret i 60 år*, side 380.
- Eva Smith i *Civilproces – Grundlæggende regler og principper*, 4. udgave (GadJura), 2000, side 240-243.
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2002 B, side 491-501: *Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.*
- Erik Werlauff i *Juristen* 2003, nr. 8, side 296-308: *At søge procesbevilling.*
- Jonas Christoffersen i *Lov&Ret* 2003, nr. 6, side 7ff: *Hvem skal lempe retsafgiften?*
- Ole Dybdahl i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2003 B, side 284-286: *Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.*
- Kim K. Gabriel i *Ugeskrift for Retsvæsen* 2004 B, side 314-321: *Udlændingelovens § 50 i praksis.*
- Ejler Bruun, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindencrone Petersen i *Fogedsager*, 3. udgave (Forlaget Thomson) 2005, side 549-560 og 716.
- Jens Røn i *Juristen* 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces.*
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup i *Civilprocessen*, 6. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 59-60, 76-77, 677-683, 696-699, 724-733, 745-748, 755-764.

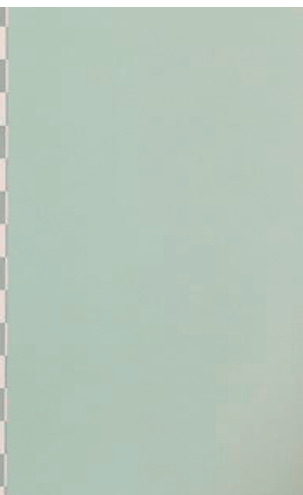
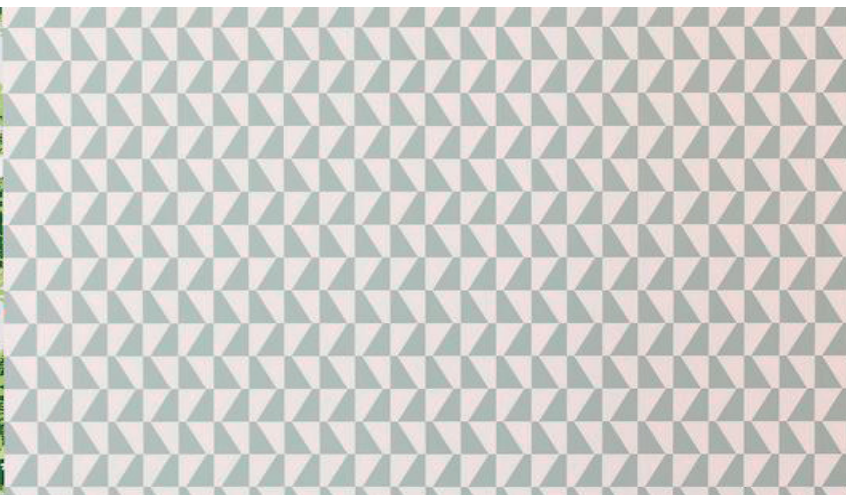
Jørgen Jochimsen i Hovedforhandling i straffesager, 1. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 244-245, 349-352.

Eva Smith, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup og Jakob Lund Poulsen i Straffeprocessen, 2. udgave, 2008, side 45-51, 788, 792, 806-807, 827, 846-854, 866- 867. 64

Kommenteret Retsplejelov, 8. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2008, Bind I, side 37-47 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.

Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: *Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.*

Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: *Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.*

7.2 Litteratur om fri proces

Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: *Nogle bemærkninger om fri proces.*

Frederik Chr. Schydt: *Fri proces*, 1. udgave, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 1992, side 243-323.

Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: *Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.*

Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: *En ny småsagsproces.*

Bernhard Gomard og Michael Kistrup i Civilprocessen, 6. udgave (Forlaget Thomson) 2007, side 678-687.

Kommenteret Retsplejelov, 8. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2008, Bind I, side 678-707 (kommentar til §§ 325-336).

Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: *Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.*

Astrid Mavrogenis, *Fri proces-retshjælp*, 1. udgave, Karnov Group Denmark A/S, 2012.

8 BILAG

8.1 Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov.

§ 23. Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24. Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25. Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer.

§ 26. Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27. Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

8.2 Bekendtgørelse nr. 1338 af 3. december 2007 om forretningsordenen for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lovbekendtgørelse nr. 1261 af 23. oktober 2007 om rettens pleje fastsættes:

For nævnets virksomhed gælder bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden samt i lov om behandling af personoplysninger.

Procesbevillingsnævnet

§ 1. Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), jf. retsplejelovens § 22, stk. 1. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer under ledelse af nævnets formand, jf. dog §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces, jf. retsplejelovens § 22, stk. 2. Ved behandling af klager over afslag på fri proces består nævnet af 3 medlemmer under ledelse af nævnets afdelingsformand, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2. Nævnets formand og afdelingsformand drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3. Ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan pålægge ansøgeren eller klageren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 3. Ansøgningen eller klagen skal være nævnets sekretariat i hænde senest kl. 15.00 den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste.

Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4. Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. Modparten underrettes om ansøgningen eller klagen. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5. Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes. Videregivelse af akter fra en anden myndighed til nævnet kan ske uden samtykke fra ansøgeren eller klageren.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgnings sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6. Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7. Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8. Formanden og afdelingsformanden kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

§ 9. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger om appeltilladelse

§ 10. I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12. I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde træffes af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en dommer, en advokat og en universitetslærer. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af klager over afslag på fri proces

§ 13. I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14. Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 15. Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 16. Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 17. Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces tillige underretning til Civilstyrelsen.

§ 18. Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 g, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigtsret fra den registrerede i medfør af lov om behandling af personoplysninger behandles efter reglerne i lovens §§ 31-34.

Ændringer

§ 19. Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 20. Denne bekendtgørelse træder i kraft den 1. januar 2008.

Stk. 2. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 151 af 23. februar 2001.

Vedttaget på Procesbevillingsnævnets møde den 20. april 2007.

8.3 Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 36.

Anke civile sager

§ 368. Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at afgive et svarskrift til Højesteret med kopi til landsretten inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrists udløb, eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning, indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 3.-7. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 371. Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel

karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 8 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen. 4

§ 372. Ankefristen er 4 uger ved anke fra byret til landsret og 8 uger ved anke fra landsret til Højesteret. Ankefristen er 8 uger ved anke fra Sø- og Handelsretten til Højesteret eller til landsret. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning på ankeinstansens kontor. Indlevering skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, eller § 371, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37.

Kære civile sager

§ 389. Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 10.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 391. Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 10.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 392. Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, såfremt Højesteret tillader det, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog 5

undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 392 a. Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis landsretten tillader det, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Kapitel 43 a.

Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475. Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 3.-7. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b.

Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i. Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 8 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53.

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584. Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 10.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres. 6

§ 584 a. Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 10.000 kr., kan særskilt kæres.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 8 uger, i auktionssager dog inden 4 uger, efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Kapitel 82.

Anke til landsretten - straffesager

§ 902. Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation for lovovertrædelsen.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt

- 1) mere end 20 dagbøder,
- 2) en bøde på over 3.000 kr.,
- 3) konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller
- 4) andre offentligretlige følger.

Stk. 3. Hvis sagen er fremmet i medfør af § 855, stk. 3, nr. 4, kan tiltalte anke, selv om tiltalte ikke har givet møde i byretten, hvis anken ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld og betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt.

Stk. 4. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret.

§ 903. Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 4.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal 8

indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

Kapitel 83.

Anke til Højesteret - straffesager

§ 932. Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådant tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

Kapitel 85.

Kære til højere ret

§ 968 a. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med

Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1, jf. dog § 1013, stk. 3.

§ 973. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse. 9

Kapitel 91.

Sagsomkostninger

§ 1013. Når en dom er påanket, prøver den overordnede ret omkostningsspørgsmålet, for så vidt dettes afgørelse afhænger af ankens udfald, eller det særlig er inddraget under anken. En tilsvarende regel gælder, når kæremål rejses mod en kendelse, der har pålagt erstatning af omkostninger i forbindelse med straf eller lignende følger. I andre tilfælde kan kæremål rejses mod rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, når afgørelsen er uafhængig af sagens udfald, og de pålagte omkostningers beløb kan antages at ville overstige 40 kr.

Stk. 2. Foranstående regler gælder også med hensyn til fastsættelse af vederlag til offentlige anklagere, hvor derom bliver spørgsmål, og til forsvarere.

Stk. 3. Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Pålagte omkostninger kan af restanceinddrivelsesmyndigheden inddrives efter reglerne i § 90, stk. 2-4, § 91, stk. 2-5, og § 92 i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

8.4 Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325. Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 326. De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

1) i de i § 139, stk. 1, § 147 e og kapitel 42 omhandlede sager, dog ikke til sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller dom efter forældreansvarslovens § 14 eller § 17, stk. 2, 2) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og 3) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i

a) Advokatnævnet, jf. § 146,

b) et huslejenævn eller et beboerklagenævn,

c) et centralt statsligt klagenævn eller

d) et privat klage- eller ankenævn, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender, og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 3. Fri proces efter stk. 1 og 2 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1 og 2 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 392, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen afgjort ved et administrativt nævn eller et privat klage- eller ankenævn, der er godkendt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejerens, arbejdstagerens og skadelidtes for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329. Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330. Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

§ 331. Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
  - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
  - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
  - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter §§ 34 a og 34 b i lov om retsafgifter.

2)Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.

3)Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk.4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk.5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk.6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk.7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332. Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeler retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333. For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Justitsministeren kan ved antagelse af en advokat ved en byret bestemme, at der ikke skal tilkomme den pågældende godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334. Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident (på Bornholm af dommeren). Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, kan retten betinge beskikkelsen af, at advokaten helt eller delvis frafalder krav mod statskassen om godtgørelse for rejseudgifter.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Fastsættelsen sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

§ 335. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

§ 336. Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 4, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 5, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Kapitel 45

Fri proces i fogedsager

§ 500. Fogedretten vejleder i fornødent omfang den, der ikke møder med advokat, om hans retsstilling.

Stk. 2. Retten kan give en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis den pågældende har behov for advokatbistand for fogedretten

8.5 Bekendtgørelse nr. 1084 af 22. november 2012 om fri proces

Bekendtgørelse om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1008 af 24. oktober 2012, fastsættes:

§ 1. Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 294.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 374.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 51.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2. Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3. Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4. Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2011. Indgives ansøgningen i december 2013 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2012. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3. Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4. Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2013.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2013 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1153 af 5. december 2011 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2013.

Justitsministeriet, den 22. november 2012

Morten Bødskov

/ Astrid Mavrogenis

Procesbevillingsnævnet

St. Kongensgade 1-3, 2. sal

1264 København K

Telefon 33 12 13 20

Telefax 33 12 10 77

Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk